Herr Arnes penningar

Bokutgåva

Iduns redaktion, Stockholm 1903.

I Solberga prästgård.

I.

På den tiden, då kung Fredrik den andre af Danmark regerade öfver Bohuslän, bodde i Marstrand en fattig fiskmånglare, som hette Torarin. Han var en så svag och ringa man, hans ena arm var lam, så att han dugde hvarken till fiske eller rodd. Han kunde inte vinna sitt uppehälle på sjön som alla andra skärgårdskarlar, utan han for omkring och sålde saltad och torkad fisk till folk på landbacken. Han var ej hemma många dagar på året, han reste jämt från by till by med sitt fisklass.

En februaridag, då det led mot skymningen, kom Torarin åkande på vägen, som från Kunghäll ledde upp till Solberga socken. Det var alldeles ödsligt och folktomt på vägen, men Torarin behöfde ej därför hålla sig tyst. Han hade bredvid sig på lasset, en fullgod vän, med hvilken han kunde språka. Det var en liten svart hund med yfvig päls, som Torarin kallade Grim. Han låg mestadels stilla med hufvudet nedtryckt mellan benen och bara blinkade åt allt hvad husbonden sade. Men om han fick höra något, som ej behagade honom, så reste han sig upp på lasset, satte nosen i vädret och tjöt värre än en ulf.

»Nu skall jag berätta för dig, Grim, min hund,» sade Torarin, »att i dag har jag fått höra stora nyheter. Både i Kunghäll och i Kareby talade de om för mig, att hafvet hade frusit. Det har varit vackert och lugnt väder nu en tid, det vet du bäst, som varit ute alla dagar, och hafvet lär ha lagt sig inte blott i vikar och sund, utan långt utåt Kattegatt. Det finns ingen väg för båtar och skepp nu mellan skären, det är bara stark, hård is öfver allt, och nu kan man köra med häst och släde ända ut till Marstrand och Paternosterskären.»

Allt detta hörde hunden, och det tycktes ej misshaga honom. Han låg stilla och blinkade åt Torarin.

»Vi hafva inte synnerligt mycket fisk kvar här på lasset,» sade Torarin liksom öfvertalande. »Hvad skulle du säga om att vika af vid nästa vägskäl och fara västerut mot hafvet? Vi fara förbi Solberga kyrka och ned på Ödsmålskil och sedan tror jag inte, att det är stort mer än fem fjärdingars väg till Marstrand. Det vore en stor sak att kunna komma hem en gång, utan att behöfva begagna hvarken båt eller färja.»

De åkte fram öfver den långa Kareby hed, och fastän det varit lugnt väder hela dagen, kom ett kallt drag strykande fram öfver heden och gjorde färden obehaglig.

»Det kan synas vekligt att fara hem så här midt i bästa arbetstiden,» sade Torarin och slog ut med armarne för köldens skull. »Men vi hafva dock legat ute på vägen flere veckor, du och jag, och kunna väl behöfva att få sitta hemma ett par dagar och smälta kylan ur kroppen.»

Då hunden alltjämt låg stilla, tycktes Torarin bli mer säker på sin sak, och han fortfor i glädtigare ton:

»Nu har mor suttit ensam hemma i stugan i flere dagar. Hon längtar nog efter att få träffa oss. Och i Marstrand går det stort till nu på vintern. Gator och gränder, Grim, äro fulla af främmande fiskare och köpmän. I sjöbodarna hålles det dans hvarje kväll. Och så mycket öl, som flödar på krogen! Det kan du aldrig begripa.»

Då Torarin sade detta, böjde han sig ned öfver hunden för att se efter, om han hörde på hvad han sade honom.

Men då hunden låg där alldeles vaken och inte gjorde något tecken till missnöje, vek Torarin af på första väg, som ledde västerut mot hafvet. Han klatschade till hästen med tömlyckan och lät det gå raskt undan.

»Eftersom vi fara förbi Solberga prästgård,» sade Torarin, »skall jag väl taga in där och fråga öm det är säkert, att isen bär ända ut till Marstrand. Där måtte de väl ha reda på den saken.»

Torarin hade sagt detta med låg röst, utan att tänka på om hunden hörde honom eller icke. Men knappt voro orden sagda, förrän hunden reste sig på lasset och upphäfde ett förfärligt tjut.

Hästen gjorde ett språng åt sidan och äfven Torarin blef skrämd och såg sig om för att se, om det kom ulfvar jagande efter honom. Men då han fann, att det var Grim, som tjöt, försökte han lugna honom.

»Käre,» sade han till honom, »hur många gånger hafva ej du och jag åkt in på Solberga prästgård! Inte vet jag, om herr Arne har någon reda på, hur det är med isen, men det är jag viss om, att han ger oss en god kvällsvard, innan vi skola börja vår sjöresa.»

Men hans ord kunde ej lugna hunden. Han satte upp nosen och tjöt allt hiskligare.

Då var det ej långt ifrån, att Torarin kände sig hemsk till mods. Det hade nu blifvit nästan mörkt, men Torarin kunde dock se Solberga kyrka och den vida slätten där omkring, som låg skyddad af breda skogshöjder åt landsidan och af runda, skoglösa klippkullar åt hafvet till. Där han åkte fram alldeles ensam på den vida, hvita slätten, tyckte han sig vara ett ringa och litet kryp, men från de mörka skogarna och de ödsliga bergkullarna ryckte det ut stora odjur och troll af alla slag, som vågade sig ut på öppen mark, sedan det blifvit mörkt. Och på hela slätten fanns ingen annan, som de kunde kasta sig öfver än den fattige Torarin.

Men på samma gång försökte han att tysta på hunden.

»Käre, hvad har du emot herr Arne? Han är den rikaste man i landet. Han är högättad, och om han inte hade varit präst, skulle han ha blifvit en stor höfding.»

Men inte kunde han med detta få hunden att tiga. Då brast Torarins tålamod, så att han tog hunden vid nackskinnet och kastade honom ned från lasset. .

Hunden följde ej efter honom, då han for vidare, utan stod stilla på vägen och tjöt ända tills Torarin körde in genom ett mörkt porthvalf och kom in på prästboställets gård, hvilken var omgifven af fyra långa längor af låga trähus.

II.

I Solberga prästgård satt prästen, herr Arne, och åt aftonvard i kretsen af allt sitt husfolk. Det var ingen främmande närvarande utom Torarin.

Prästen var en gammal, hvithårig man, men han var dock ännu kraftig och reslig. Han hade sin hustru sittande bredvid sig. Henne hade åren farit illa med. Hennes hufvud och händer skälfde, och hon var nästan döf. På andra sidan om herr Arne satt hjälpprästen. Han var ung och blek och hade ett bekymradt utseende, som om han ej kunnat bära all den lärdom han hade insamlat under studieåret i Wittenberg.

Dessa tre sutto öfverst vid bordet liksom en smula för sig själfva. Nedom dem sutto Torarin och sedan tjänarna. Dessa voro också gammalt folk. Det fanns tre drängar, de voro kala i hufvudet, ryggarna voro

böjda, och ögonen blinkade och runno. Pigorna voro ej flere än två. De voro något yngre och raskare än drängarna, men de tycktes dock bräckliga och fulla af ålderdomskrämpor.

Allra längst nere vid bordet sutto två barn. Den ena var herr Arnes sondotter, hon var ej mer än fjorton år. Hon var ljushårig och spädlemmad, ansiktet var ej färdigt än, men hon såg ut att kunna bli fager. Hon hade en annan liten jungfru bredvid sig. Det var en fattig, som var fader- och moderlös och alltid lefde i prästgården. De båda sutto tätt intill hvarandra på bänken, och det såg ut att råda stor vänskap mellan dem.

Alla dessa sutto och åto under djupaste tystnad. Torarin såg från den ene till den andre, men ingen hade lust att tala under måltiden. Alla de gamla tänkte för sig självfva: Det är en stor sak att få mat och ej behöfva lida nöd eller svälta som vi gjort många gånger under vår lefnad. Medan vi äta, böra vi ej tänka på annat än att tacka Gud för hans godhet.

Då Torarin ej hade någon att tala med, vandrade hans blickar uppåt och nedåt rummet. Han kastade ögonen från den stora ugnen, som var uppmurad i många afsatser nere vid ingångsdörren, till den höga himmelssängen, som stod i bortersta hörnet af rummet. Han blickade från de väggfasta bänkarna, som löpte rundtom rummet, upp till vindhålet i taket, genom hvilket röken drog ut och vinterkölden strömmade in.

Då Torarin fiskmånglare, som bodde i den minsta och fattigaste stuga i skärgården, såg på allt detta, tänkte han: Om jag vore en storman som herr Arne, då skulle jag ej nöja mig med att bo i en urgammal stuga med endast ett rum. Jag skulle bygga mig hus med höga gaflar och många rum, såsom borgmästarna och rådmännen göra inne i Marstrand.

Men oftast kastade Torarin sina blickar till en stor kista af ek, som stod vid foten af himmelssängen. Han såg så ofta på den, därför att han visste, att herr Arne i den förvarade alla sina silfverpenningar, och han hade hört, att de voro så många, att de fyllde kistan ända upp till randen.

Och Torarin, som var så fattig, att han nästan aldrig hade en silfverslant i sin ficka, sade till sig själf: Jag vill ändå ej ha de här pengarna. De säga, att herr Arne har tagit dem ur de stora klostren, som funnos här i landet förr i världen, och att de gamla munkarna hafva spått, att dessa pengar skola bringa honom hans olycka.

Just som Torarin satt med dessa tankar, såg han den gamla husmodern sätta upp handen till örat för att höra bättre. Därpå vände hon sig till herr Arne och frågade honom: »Hvarför slipa de knifvar på Branehög?»

Det var en så stor tystnad i rummet, att då den gamla kvinnan frågade detta, ryckte alla till och blickade skrämda upp. Då de sågo, att hon satt och lyssnade efter något, höllo de sina skedar stilla och ansträngde sig för att höra.

Det var alldeles dödstyst i stugan en stund, men därunder blef den gamla kvinnan allt mer och mer orolig. Hon lade handen på herr Arnes arm och frågade honom: »Jag vet inte hvarför de i denna kväll slipa så långa knifvar på Branehög?»

Torarin såg, att herr Arne strök henne öfver handen för att lugna henne. Men han brydde sig ej om att svara, utan han åt lugnt som förut.

Den gamla kvinnan fortfor att sitta och lyssna. Hon fick tårar i ögonen af förfäran, och hennes händer och hufvud skälfde allt häftigare.

Då började de båda små jungfrurna, som sutto vid bordsändan, att gråta af ängslan.

»Kan ni inte höra, hur det skrapar och filar?» frågade den gamla. »Kan ni inte höra, hur det hväser och gnisslar?»

Herr Arne satt stilla och strök sin hustru öfver handen. Så länge som han teg, vågade ingen annan yttra ett ord.

Men alla trodde, att den gamla husmodern hörde något, som var förfärligt och olycksbringande. Alla kände, att blodet stelnade i deras ådror. Det var ingen vid bordet, som mera förde en bit mat till munnen, utom den gamle herr Arne själf.

De tänkte på att den gamla husmodern var den, som i många år hade dragit omsorg om hemmet. Hon hade alltid stannat hemma vid gården och med klokhet och ömhet vakat öfver barn och tjänare, öfver gods och boskap, så att allt frodats. Nu var hon utnött och utgammal, men det var dock visst, att hon före någon annan skulle märka, om en fara hotade gården.

Den gamla kvinnan blef allt mer och mer förskrämd. Hon knäppte sina händer, och i sin hjälplöshet började hon gråta så svårt, att tårarna föllo stora ned för de skrumpna kinderna.

»Spörjer du intet därom, Arne Arneson, att jag är så rädd?» klagade hon.

Herr Arne lutade sig nu ned till henne och sade: »Jag vet ej hvad det är, som skrämmer dig.»

»Jag är rädd för de långa knifvarna, som de slipa på Branehög,» sade hon.

»Hur kan du höra, att de slipa knifvar på Branehög?» sade herr Arne och log. »Den gården ligger ju en fjärdingsväg härifrån. Tag du åter skeden i hand och låt oss sluta vår aftonvard!»

Den gamla försökte att kufva sin förfäran. Hon tog sin sked och förde den till mjölkskålen, men därvid darrade handen så, att alla hörde hur skeden slamrade mot kanten. Hon lade genast ned den tillbaka. »Hur kan jag äta?» sade hon. »Hör jag ej, hur det gnisslar? Hör jag ej, hur det filar?»

I detsamma sköt herr Arne från sig mjölkskålen och knäppte sina händer. Alla de andra gjorde detsamma, och hjälpprästen började läsa bordsbönen.

Då denna var slutad, såg herr Arne ned på dem, som sutto utmed bordet, och då han märkte, att de voro bleka och förskrämda, vredgades han.

Han började tala med dem om de tider, då han nyss hade kommit till Bohuslän för att predika den lutherska läran. Då hade han och hans tjänare måst fly för de påfviske som jagade vilddjur. »Ha vi ej sett fiender ligga i bakhåll för oss, då vi drogo till Guds hus? Hafva vi ej varit bortdrifna ur prästgården och hafva vi ej måst draga till skogen som fredlösa? Anstår det oss att bli öfver oss gifna och förlora modet forett ondt varsel?»

Då herr Arne talade, såg han ut som en kämpe, och de andra fingo nytt mod vid att höra honom.

Det är ju sant, tänkte de. Gud har skyddat herr Arne i de största faror. Han håller sin hand öfver honom. Han låter ej sin tjänare förgås.

III.

Då Torarin for ut på vägen, kom hans hund Grim emot honom och hoppade upp på lasset. Då Torarin såg, att hunden väntade utanför prästgården, blef han orolig på nytt. »Käre, hvarför står du här i porten hela kvällen? Hvarför går du inte in i stugen och får dig kvällsvard?» sade han till hunden. »Kan något ondt förestå herr Arne? Det är törhända sista gången jag sett honom. Men äfven en sådan kämpe som han måste väl en gång dö. Han är väl nära nittio år gammal.»

Han styrde hästen in på en väg, som förbi gården Branehög förde ned på Ödsmålskil.

Då han kom fram till Branehög, såg han, att där stodo slädar på gården och att ljusskeni gled ut genom de förstängda gluggarna i väggen.

Då sade Torarin till Grim: »Här är folk ännu uppe. Jag vill köra in och fråga, om de i kväll hafva slipat knifvar här på gården.»

Han körde in på gårdsplanen, men då han öppnade dörren till stugan, såg han, att därinne hölls gästabud. På bänkarna längs med väggarna sutto gamla karlar och drucko öl, och på golfvet gingo de unga och lekte och sjöngo.

Torarin såg genast, att ingen här tänkte på att göra sina vapen i ordning till att utföra blodsdåd. Han slog igen dörren och ville gå sin väg, men värden kom efter honom. Han bad Torarin, att han skulle stanna, då han nu en gång var ditkommen och drog in honom i stugan.

Torarin satt en god stund i stor trefnad och språkade med bönderna. De voro mycket uppspelta, och Torarin var glad åt att få slå alla mörka tankar bort ur hågen.

Men Torarin var ej den ende, som kom sent på gästabudet den kvällen. Långt efteråt stego en man och en kvinna in genom dörren. De voro torftigt klädda, och de dröjde försagda i hörnet mellan dörren och spisen.

Värden gick genast ned till de båda gästerna. Han tog en vid hvardera handen och förde dem upp i stugan. Därpå sade han till de andra: »Är det inte sant, som det säges, att de, som hafva kortaste vägen, komma senast fram? Detta är mina närmaste grannar. Det linnes inte flere åbor här på Branehög än de och jag.»

»Säg så godt, att det inte finnes någon mer än du!» sade mannen. »Du kan ej kalla mig för en åbo. Jag är endast en fattig kolare, som du låtit bygga på din mark.»

Mannen satte sig bredvid Torarin, och de började samtala. Han, som var nykommen, talade om för Torarin, hvarför han kom så sent till gästabudet. Det var därför, att de hemma i kojan hade haft främmande, som de ej hade vågat lämna. Det var trenne garfvaregesäller, som hade varit hos dem hela dagen. På morgonen, då de kommit, hade de varit utmattade och sjuka. De sade, att de hade gått vilse på skogen en hel vecka. Men sedan de ätit och sofvit, hade de snart kommit till krafter, och på kvällen hade de frågat, hvilken gård som var störst och rikast i den trakten. Dit ville de gå för att söka arbete. Hustrun hade svarat dem, att prästgården, där herr Arne bodde, var det förnämligaste stället. Då hade de genast dragit fram ur sina ränslar långa knifvar och börjat slipa dem. De hade hållit på med detta en god stund, och under tiden hade de sett så vilda ut, att kolaren och hans hustru ej hade vågat gå från hemmet. »Jag ser dem ännu för mig, där de sutto och gnisslade med sina knifvar,» sade karlen. »De sågo förfärliga ut, de hade stora skägg, som de inte hade klippt eller ansat på mången god dag, och de voro klädda i ludna skinnrockar, som voro sönderfläkta och smutsiga. Jag trodde, att det var tre varulfvar, som hade kommit in i stugan. Jag blef glad, då de ändtligen gåfvo sig af.»

Då Torarin hörde detta, talade han om för kolaren hvad han själf hade varit med om i prästgården.

»Så var det dock sant, att de i kväll slipade knifvar på Branehög,» sade Torarin och skrattade. Han hade druckit mycket, därför att han hade kommit så sorgsen och bedröfvad till gården. Han hade måst söka trösta sig det bästa han kunnat. »Nu är jag glad igen,» sade han, »då jag har fått veta, att det ej var annat varsel, som prästhustrun hörde, än några garfvare, som gjorde i ordning sina verktyg.»

IV.

Långt efter midnatt gingo ett par karlar ut ur stugan på Branehög för att lägga seldon på hästen och fara hem.

Då de kommo ned på gårdsplanen, sågo de en eldsvåda fladdra upp mot himmelen i norr. De skyndade då genast tillbaka in i stugan och ropade: »Stånder upp! Stånder upp! Solberga prästgård står i brand!»

Det var mycket folk på gästabudet, och den, som hade en häst, kastade sig upp på hans rygg och skyndade till prästgården, men nästan lika snart voro de framme, som måste löpa dit på egna snabba fötter.

Då folket kom till prästgården, syntes där ingen människa uppe eller i rörelse, utan alla tycktes sofva, fastän eldsvådan stod högt mot skyn.

Men det var intet af husen, som brann, utan en stor hög af ris och halm och ved, som var uppkastad invid det gamla prästhusets vägg. Den hade ej brunnit länge. Lågorna hade ej hunnit mer än att svärta det goda timret i väggen och smälta snön på halmtaket. Nu höllo de dock på att bita sig fast i takhalmen. Alla förstodo genast, att detta var mordbrand. De började undra, om herr Arne och hans husfolk verkligen sofvo eller om det hade öfvergått dem en olycka.

Men innan räddarna trängde in i huset, vräkte de med långa stänger undan det brinnande bålet från husväggen samt klättrade upp på taket och refvo af halmen, som hade börjat ryka och var nära att fatta eld.

Sedan gingo några karlar fram mot stugdörren för att gå in och väcka herr Arne, men då den, som gick först, kom fram till tröskeln, vek han åt sidan och lämnade försteget åt en, som kom efter honom.

Denne tog ett steg framåt, men då han skulle sträcka ut handen efter dörrhandtaget, gick han undan och lämnade plats åt dem, som stodo bakom.

Det syntes dem en hemsk dörr att öppna, ty det kom en bred blodström silande fram under tröskeln, och handtaget var nedsöladt med blod.

Då gick dörren upp framför dem, och herr Arnes hjälppräst kom ut. Han raglade fram mot männen, han hade ett djupt sår i hufvudet, och han var öfversköljd mod blod. Han stod upprätt ett ögonblick och sträckte upp sin hand för att äska tystnad. Därpå sade han med rosslande röst:

»I natt har herr Arne och allt hans husfolk blifvit mördade af trenne karlar, som kommo nedklättrande genom vindhålet i taket och voro klädda i ludet skinn. De kastade sig öfver oss som vilddjur och dräpte oss.»

Mer förmådde han ej. Han föll ned framför männens fötter och var död.

Nu gick folk in i stugan och fann allt så, som hjälpprästen hade sagt.

Den stora ekkistan, i hvilken herr Arne förvarade sina penningar, var borta, och herr Arnes häst var tagen ur stallet och hans släde ur skjulet.

Det ledde slädspår från gården öfver prästgårdsängarna ned till hafvet, och tjugo män skyndade åstad för att gripa mördarna. Men kvinnorna gingo att ordna med de döda och buro dem ur den blodiga stugan ut på den rena snön.

Då funnos där ej alla af herr Arnes folk, utan en fattades. Det var den fattiga jungfrun, som herr Arne hade upptagit i sitt hus. Det blef stor undran, om hon måhända hade lyckats fly eller om röfvarna hade tagit henne med sig.

Men då de noga genomsökte hela stugan, funno de henne, där hon hade stuckit sig undan mellan den stora ugnen och väggen. Hon hade hållit sig gömd där under striden och var alldeles oskadad, men hon var så förbi af skrämsel, att hon hvarken kunde tala eller svara.

På bryggorna.

Den fattiga jungfrun, som hade blifvit räddad undan blodbadet, hade Torarin tagit med sig ut till Marstrand. Han hade fattat ett så stort medlidande med henne, att han erbjudit henne att bo i hans trånga koja och dela mat med honom och hans mor.

Detta är det enda jag kan göra för herr Arne, tänkte Torarin, till lön för alla de gånger han köpt min fisk och låtit mig äta vid sitt bord.

Så ringa och fattig jag är, tänkte Torarin, är det dock bättre för jungfrun, att hon följer med mig ut till staden, än att hon stannar härinne bland bönderna. I Marstrand finnas många rika borgare, och den unga jungfrun skall kanske få tjänst hos en af dem och finna en god utkomst.

De första dagarna, sedan jungfrun kommit till staden, satt hon och grät från morgon till kväll. Hon jämrade sig öfver herr Arne och hans folk, och hon klagade, att hon hade mist alla dem, som stodo henne nära. Mest af allt jämrade hon sig öfver sin fostersyster och sade, att hon önskade, att hon ej hade stuckit sig undan på muren, så att hon hade fått följa henne i döden.

Torarins mor sade ingenting om detta, så länge som sonen var hemma. Men då han hade dragit bort på sina resor igen, sade hon en morgon till jungfrun:

»Inte är jag så rik, Elsalill, att jag kan ge dig föda och kläder, för att du skall få sitta med händerna i skötet och vakta på din sorg. Kom du med mig ned på bryggorna och lär dig att rensa fisk!»

Då gick Elsalill med henne ned på bryggorna och stod hela dagen bland de andra fiskrenserskorna och arbetade.

Men de flesta kvinnorna på bryggorna voro unga och glada. De började tala med Elsalill och frågade henne, hvarför hon var så sorgsen och tyst.

Då började Elsalill berätta för dem i hvad äfventyr hon hade råkat för ej mer än trenne nätter sedan. Hon talade om de tre röfvarna, som hade trängt in i stugan genom vindhålet i taket och mördat alla, som stodo henne nära i lifvet.

Då Elsalill berättade detta, föll en svart skugga ned öfver bordet, där hon stod och arbetade. Och då hon såg upp, stodo framför henne tre förnäma herrar, hvilka buro breda hattar med stora plymer och sammetskläder med stora puffar, som voro utsömmade med silke och guld.

Det var en af dem, som tycktes vara den förnämste. Han var mycket blek, skägget var afrakadt, och ögonen lågo djupt inne. Det såg ut, som om han nyss hade varit sjuk. Men eljes såg han ut som en lustig och djärf kavaljer, som gick omkring på de soliga bryggorna för att låta folk se på hans vackra kläder och hans vackra ansikte.

Elsalill höll inne med både arbete och berättelse. Hon stod med öppen mun och uppspärrade ögon och betraktade honom. Och han smålog mot henne.

»Vi äro inte komna hit för att skrämma dig, jungfru,» sade han, »utan vi bedja dig, att du låter äfven oss lyssna till din berättelse.»

Den fattiga Elsalill, aldrig hade hon sett en sådan man i hela sitt lif. Hon tyckte sig ej kunna tala inför honom. Hon bara teg och såg ned på sitt arbete.

Då började den främmande än en gång: »Låt inte skrämma dig, jungfru. Vi äro skottar, som hafva varit i tjänst hos kung Johan af Sverige i väl sina tio år, men nu hafva vi fått orlof och ämna resa hem. Vi ha kommit till Marstrand för att finna en lägenhet öfver till Skottland, men då vi kommo hit, lågo alla sund och fjordar frusna, och här måste vi nu stanna och vänta. Vi hafva ingenting att sysselsätta oss med, och därför drifva vi fram öfver bryggorna för att träffa människor. Vi skulle vara glada, jungfru, om du läte oss höra din berättelse.»

Elsalill förstod, att han talade så länge, för att hon skulle hinna att återfå sitt lugn. Ändtligen tänkte hon för sig själf: Du må väl visa, att du ej är för simpel att tala med en hög herre, Elsalill! Du är ju en jungfru af god börd och ej en fiskartös.

»Jag talade endast om det stora blodbadet i Solberga prästgård,» sade Elsalill. »De äro så många, som därom veta att berätta.»

»Ja,» sade den främmande, »men jag visste inte förrän nu, att någon af herr Arnes folk hade kommit lefvande undan.»

Då berättade Elsalill än en gång om de vilda röfvarnas framfart. Hon talade om hur de gamla drängarna hade samlat sig omkring herr Arne för att försvara honom, och hur herr Arne själf hade ryckt, sitt svärd från väggen och trängt in på röfvarna, men dessa hade besegrat dem alla. Och den gamla prästhustrun hade tagit upp sin mans svärd och gått mot röfvarna, men henne hade de bara skrattat åt och fällt henne till marken med ett vedträd. Och alla de andra kvinnorna hade krupit undan på ugnsmuren, men då männen voro döda, kommo mördarna och drogo ned dem och dödade dem. Den sista, som de dödade,» sade Elsalill, »var min kära fostersyster. Hon bad så bönligt för sitt lif och två af dem ville låta henne lefva, men den tredje sade, att alla måste dö, och han stack sin knif i hennes hjärta.»

Så länge som Elsalill talade om mord och blod, stodo de tre männen stilla framför henne. De bytte ej en blick med hvarandra, men deras öron blefvo långa af att lyssna, och deras ögon gnistrade, och ibland drogo sig deras läppar isär, så att tandraderna lyste fram.

Elsalill stod med ögonen fulla af gråt, ej en gång såg hon upp, medan hon talade. Hon såg ej, att mannen framför henne hade ögon och tänder som en ulf. Först då hon hade slutat att tala, torkade hon sina ögon och såg upp till honom.

Men då han mötte Elsalills blick, förändrade sig hans ansikte genast.

»Då du har sett mördarna så väl, jungfru,» sade han. »skulle du väl genast känt igen dem, om du hade mött dem?»

»Inte har jag sett dem annat än vid skenet af eldbränderna, som de ryckte ur spisen för att lysa sig med under mördandet,» sade Elsalill, »men nog skulle jag väl med Guds makt känna igen dem. Och jag ber Gud alla dagar, att jag måtte möta dem.»

»Hvad menar du med detta, jungfru?» sporde den främmande. »Är det ej sant, att de mordiska vandrarna äro döda?»

»Jo, jag vet det väl,» sade Elsalill. »Bönderna, som jagade dem, följde deras spår ifrån prästgården och fram till en vak i isen. Ända dit sågo de på den blanka isen spår af slädmedar, spår af hästhofvar, spår af människor, som burit hårda järnbeslagna skor. Men från vaken ledde inga spår vidare öfver isen, utan därför trodde bönderna, att alla voro döda.»

»Tror inte du, Elsalill, att de äro döda?» frågade den främmande.

»Jo, jag tror väl, att de hafva drunknat,» sade Elsalill, »och dock ber jag till Gud hvarje dag, att de måtte hafva undkommit. Jag säger till Gud på detta sätt: Låt det vara så, att de blott hafva kört ned hästen och släden i vaken, men att de själfva hafva undkommit.»

»Hvarför ville du detta, Elsalill?» frågade den främmande.

Den späda jungfrun Elsalill, hon kastade hufvudet tillbaka och hennes ögon lyste. »Jag ville väl, att de lefde, så att jag kunde finna ut dem och gripa dem. Jag ville, att de lefde, så att jag finge slita dem hjärtat ur bröstet. Jag ville, att de lefde, så att jag finge se deras kropp styckad i fyra delar och fästad på steglet.»

»Hur ville du väl rå med allt detta?» sade den främmande. »Du är ju blott en så svag liten jungfru.»

»Om de lefde,» sade Elsalill, »då skulle nog jag skaffa dem deras straff öfver hufvudet. Hellre skulle jag gå i döden än låta dem undkomma. De må vara starka och väldiga, det vet jag, men icke skulle de kunna undkomma mig.»

Då log den främmande åt henne, men Elsalill stampade med foten.

»Om de lefde, då skulle jag väl komma ihåg, att de hafva tagit bort mitt hem från mig, så att jag nu är en fattig tös, som måste stå ute på kalla bryggan och rensa fisk. Jag skulle komma ihåg, att de hafva dödat alla dem, som stodo mig nära. Och mest skulle jag komma ihåg honom, som drog ned min fostersyster från muren och dödade henne, som var mig så huld.»

Men då den lilla späda jungfrun visade en så stor vrede, började de tre skottska krigsmännen att skratta. De voro så skrattlystna, att de gingo sin väg för att Elsalill ej måtte taga anstöt. De gingo öfver hamnen uppåt en trång gränd, som ledde till torget. Men långt efter att de voro ur sikte, hörde Elsalill, att de skrattade med full hals hånfullt och gällt.

Den utsända.

Åtta dagar efter sin död blef herr Arne nedsatt i Solberga kyrka, och samma dag hölls det rannsakning öfver mordet vid tingsplatsen på Branehög.

Men herr Arne hade varit en väl känd man i Bohuslän, och på hans begrafningsdag kommo så mycket människor tillsamman från både inlandet och skärgården, att det var, som då en krigshär samlas kring sin anförare. Och på fälten mellan Solberga kyrka och Branehög vandrade så mycket folk, att mot aftonen fanns där ej en tumsbredd snö, som ej blifvit trampad af människor.

Men sent på kvällen, då alla dessa hade dragit sina färde, kom Torarin fiskmånglare åkande vägen fram från Branehög och uppåt mot Solberga.

Torarin hade talat med mycket folk under dagens lopp. Om och om igen hade han berättat om herr Arnes död. Han hade också blifvit väl förplägad framme vid tingsplatsen och hade måst tömma månget ölkrus med långväga resande.

Torarin kände sig dufven och tung, han hade lagt sig ned på lasset. Han var bedröfvad däröfver, att herr Arne var borta, och då han kom i närheten af prästgården, började han plågas af än tyngre tankar. »Grim, min hund,» sade han, »om jag hade trott på det där varslet med knifvarna, kunde jag hafva afvärjt hela olyckan. Jag tänker ofta på detta, Grim, min hund. Jag känner mig ängslig till mods, alldeles som skulle jag

ha varit med om att skaffa herr Arne ur världen. Kom nu ihåg hvad jag säger, att nästa gång jag får höra något sådant, skall jag sätta tro till det och rätta mig därefter.»

Men medan Torarin låg och dåsade på lasset med halfslutna ögon, gick hans häst, som den bäst tyckte, och då den kom till Solberga prästgård, vek den af gammal vana in genom gårdsledet och gick fram till stalldörren. Torarin visste om intet. Först då hästen stannade, reste han sig upp och såg sig omkring. Han började rysa, då han såg, att han befann sig på gårdsplanen framför ett hus, där så många människor hade blifvit mördade för endast en vecka sedan.

Han grep genast efter tömmarna. Han ville vända hästen och köra ut på vägen igen, men i detsamma slog någon honom på skuldran, och han såg sig tillbaka. Då stod där bredvid honom den gamle Olof hästskötare, som hade tjänat i prästgården, så länge som Torarin kunde minnas tillbaka.

»Har du så brådtom att fara från gården i natt, Torarin?» sade drängen. »Kom du hellre in i stugan! Herr Arne sitter och väntar på dig.»

Torarin fick tusen tankar i hufvudet. Han visste ej om hän drömde eller var vaken. Olof hästskötare, som han såg stå frisk och lefvande framför sig, hade han för en vecka sedan sett ligga död bredvid de andra med ett stort sår i halsen.

Torarin grep fastare om tömlyckan. Han tyckte att det bästa för honom skulle vara att komma fort undan. Men Olof hästskötares hand låg ännu på hans skuldra och gubben fortfor att truga honom,

Torarin funderade hit och dit för att finna en ursäkt. »Det var inte min mening att komma och störa herr Arne så här sent på kvällen,» sade han. »Hästen tog af hit in, utan att jag visste det. Jag skall nu fara och skaffa mig härbärge öfver natten. Om herr Arne vill träffa mig, så kan jag väl komma igen i morgon.»

Härmed böjde sig Torarin framåt och slog till hästen med tömlyckan för att förmå honom att sätta sig i rörelse.

Men prästgårdsdrängen stod i samma ögonblick framme vid hästens hufvud, fattade den vid betslet och tvang den att stå stilla. »Var ej genstörtig, Torarin,» sade drängen. »Herr Arne har ännu inte gått till sängs, han sitter och väntar på dig. Och du måtte väl veta, att du kan få lika godt nattkvarter här som på något annat ställe i socknen.»

Då ville Torarin svara, att han ej kunde nöja sig med att bo i taklöst hus. Men innan han yttrade något, kastade han ögonen uppåt manbyggnaden. Då såg han den gamla ryggåsstugan stå där lika välbehållen och ansenlig som före branden. Dock hade Torarin ännu på morgonen sett de nakna takstolarna skjuta upp i luften.

Han såg och såg och gned sina ögon, men visserligen stod prästhuset där oskadadt med halm och snö på taket. Genom takhålet såg han rök och gnistor fladdra upp. Och genom de väl stängda luckorna såg han ljussken sila ut på snön.

Den, som reser vida omkring på kalla vägen, vet ej en bättre syn än ljusskenet, som smyger ut ur den varma stugan. Men Torarin blef än mer skrämd än han varit förut vid denna syn. Han piskade på hästen, så att den både stegrade sig och slog. Men icke fick han den ett steg längre från stalldörren.

»Kom du med in, Torarin,» sade stalldrängen. »Jag trodde, att du inte mer ville ha något att ångra i denna sak.»

Nu kom Torarin ihåg hvad han på vägen hade lofvat sig själf. Han, som hade stått på lasset med tömlyckan i

högsta hugg, blef då genast spak som ett lamm.

»Se här, Olof hästskötare, här är jag nu!» sade han och sprang af lasset. »Det är sant, att jag inte vill hafva något att ångra i denna sak. För mig nu in till herr Arne!»

Men de tyngsta steg Torarin gått, voro de, som han vandrade öfver gårdsplanen fram till stugan.

Då dörren gick upp, slöt Torarin ögonen för att slippa se in i rummet. Men han sökte ge sig mod genom att tänka på herr Arne. »Han har gett dig månget godt mål mat. Han har köpt din fisk, äfven då hans eget visthus varit fullt. Han har alltid varit dig huld i lifvet och säkerligen vill han ej skada dig efter döden. Kanske att han har en tjänst att begära af dig. Du skall ej förgäta, Torarin, att man måste visa tacksamhet äfven mot de döda.»

Torarin öppnade ögonen och såg framåt rummet. Då såg han den stora stugan alldeles likadan som han förr sett den. Han kände igen den högt uppmurade ugnen och de väfda bonader, som klädde väggarna. Men han skådade många gånger från vägg till vägg och från golf till tak, innan han fick mod att se upp till bordet och bänken, där herr Arne hade brukat sitta.

Men sent omsider blickade han också ditåt, och då såg han herr Arne själf sitta lifslefvande midt för bordet med hustrun och hjälpprästen på hvar sin sida, såsom han hade sett honom för åtta dagar sedan. Han tycktes nyss ha slutat sin måltid, han hade skjutit tillbaka fatet, och skeden låg på bordet framför honom. Alla de gamla tjänarna och tjänarinnorna sutto vid bordet, men endast en af de unga jungfrurna.

Torarin stod länge stilla nere vid dörren och betraktade dem, som sutto till bords. De sågo alla ängsliga och bedröfvade ut, och äfven herr Arne satt tungsint som de andra och stödde hufvudet i handen.

Ändtligen såg Torarin, att herr Arne lyfte upp hufvudet.

»Är det någon främmande, som du för med dig in i stugan, Olof hästskötare?»

»Ja,» svarade drängen, »det är Torarin fiskmånglare, som i dag har varit på tinget på Branehög.»

Herr Arne tycktes då få ett gladare utseende, och Torarin hörde honom säga: »Stig då fram, Torarin, och gif oss nyheter från tinget! Här har jag nu suttit och väntat på dig halfva natten.»

Allt detta lät så verkligt och naturligt, att Torarin började känna sig mer och mer orädd. Han gick helt modigt öfver golfvet fram till herr Arne. Han frågade sig, om det ej varit en ond dröm, att herr Arne blifvit mördad, och om ej sanningen vore att han lefde.

Men medan Torarin gick öfver golfvet, kastade han af gammal vana en blick fram till himmelssängen, bredvid hvilken den stora penningkistan brukade stå. Men den järnbeslagna kistan fanns ej mer på sin plats, och då Torarin såg det, gick det åter en rysning genom honom.

»Nu skall Torarin säga oss, hur det i dag har aflupit på tinget,» sade herr Arne.

Torarin sökte göra, som han hade blifvit tillsagd, och berättade om tinget och rannsakningen, men han kunde hvarken befalla öfver sina läppar eller sin tunga, utan han talade illa och stammande.

Herr Arne afbröt honom också genast: »Säg mig endast det viktigaste, Torarin. Blefvo våra mördare funna och straffade?»

»Nej, herr Arne,» tog sig då Torarin dristighet att svara. »Era mördare ligga på bottnen af Hakefjord. Hur vill ni, att någon skall kunna hämnas på dem?»

Då Torarin gaf detta svar, tycktes herr Arne upptändas af sitt gamla humör, och han slog handen hårdt i bordet. »Hvad är det du säger, Torarin? Har länsherren på Bohus varit här med lagmän och skrifvare och hållit ting, och har ingen kunnat säga honom hvar han skulle finna mina mördare?»

»Nej, herr Arne,» svarade Torarin, »det kan ingen bland de lefvande säga honom.»

Herr Arne satt en stund med rynkade ögonbryn och blickade dystert framför sig. Därpå vände han sig än en gång till Torarin.

»Jag vet, att du är mig tillgifven, Torarin. Kan du då säga mig, hur jag skall få hämnd på mina mördare?»

»Det kan jag väl förstå, herr Arne,» sade då Torarin »att ni önskar taga hämnd på dem, som så omildt hafva beröfvat er lifvet. Men det finnes ingen bland oss, som vandra på Guds gröna jord, som kan hjälpa er härutinnan.»

Herr Arne föll i tungt grubbel, sedan han fått detta svar.

Det blef nu en lång tystnad. Om en stund vågade sig Torarin fram med en begäran.

»Jag har nu uppfyllt er önskan, herr Arne, och sagt er hur det aflopp på tinget. Har ni ännu något mer att spörja mig om, eller vill ni nu låta mig gå?»

»Du skall inte gå, Torarin,» sade herr Arne, »förrän du än en gång har svarat mig, om ingen af de lefvande kan skaffa oss hämnd.»

»Icke om alla män i Bohuslän och Norge komme tillsammans för att hämnas på era mördare, skulle de vara i stånd att finna dem,» sade Torarin.

Då sade herr Arne:

»När icke de lefvande kunna hjälpa oss, måste vi hjälpa oss själfva.»

Härmed började herr Arne att med hög röst läsa ett fadervår, men icke på norska, utan på latin, såsom det hade varit brukligt att läsa det där i landet före hans tid. Och för hvarje ord i bönen, som han uttalade, pekade han med fingret på en af dem, som sutto med honom vid bordet. Han gick dem på detta sätt igenom flere gånger, till dess han kom till amen. Men då han sade detta ord, sträckte han fingret mot den unga jungfrun, som var hans sondotter.

Den unga jungfrun reste sig genast från bänken och herr Arne sade till henne: »Du vet hvad du har att göra.»

Då klagade den unga jungfrun och sade: »Sänd mig ej ut på detta. Det är ett för svårt uppdrag för en så späd jungfru som jag.»

»Visserligen skall du gå,» sade herr Arne. »Det är rätt, att du går, ty du har mest att hämnas. Ingen af oss har blifvit beröfvad så många af lifvets år som du, som är yngst ibland oss.»

»Jag begär väl ingen hämnd på någon människa,» sade jungfrun.

»Du skall genast gå,» sade herr Arne. »Och du skall ej stå ensam. Du vet, att det bland de lefvande finnes två, som sutto med oss här vid bordet för åtta dagar sedan.»

Men då Torarin hörde herr Arne säga detta, trodde han sig förstå, att herr Arne utsåg honom att kämpa mot missdådare och mördare, och han utropade:

»För Guds barmhärtighets skull besvär jag er, herr Arne, — — —»

I detsamma tyckte Torarin, att både herr Arne och prästgården försvunno i en dimma, och han själf sjönk djupt ned såsom hade han fallit ned från en svindlande höjd, och därmed förlorade han medvetandet.

Då han vaknade till lif igen, började det ljusna till morgon. Han såg då, att han låg på marken inne på Solberga prästgård. Hästen stod bredvid honom med lasset, och Grim skällde och tjöt öfver honom.

»Det var alltsammans bara en dröm,» sade Torarin, »nu inser jag det. Gården är öde och förstörd. Jag har hvarken sett herr Arne eller någon annan. Men jag har blifvit så skrämd af drömmen, att jag har ramlat af lasset.»

I månskenet.

Då herr Arne hade varit död i fjorton dagar, kommo ett par nätter med starkt, klart månsken. Och en kväll var Torarin ute och åkte i månskenet. Han hejdade hästen gång på gång, liksom skulle han ha svårt för att finna vägen. Han for dock ej fram i någon villsam skog, utan på något, som såg ut att vara vid och öppen slätt, öfver hvilken en mängd steniga kullar höjde sig.

Hela trakten var täckt med hvit, skinande snö. Den hade fallit vid godt väder lika och jämnt, den låg ej i drifvor eller hvirflar. Så långt öga kunde se, fanns intet annat än samma jämna slätt och samma steniga kullar.

»Grim, min hund,» sade Torarin, »som vi i kväll såge detta för första gången, då skulle vi väl tro, att vi färdades öfver en stor hed. Men vi skulle nog undra öfver, att marken vore så jämn och vägen utan stenar eller gropar. Hvad är detta för en trakt, skulle vi säga, där det hvarken finnes diken eller gärdesgårdar, och hur kommer det sig, att det hvarken sticker upp strå eller buske genom snön? Och hvarför se vi inte till åar eller vattubäckar, som eljes bruka draga sina svarta fåror fram öfver de hvita fälten äfven i den strängaste köld?»

Torarin förnöjde sig mycket åt dessa tankar, och äfven Grim fann behag i dem. Han rörde sig ej från sin plats på lasset, utan låg stilla och blinkade.

Men just som Torarin hade slutat sitt tal, for han förbi en hög stång, på hvilken en kvast var fastbunden.

»Om vi vore främmande här, Grim, min hund,» sade Torarin, »då skulle vi väl fråga oss hvad detta är för en hed, där de sätta upp likadana märken, som de begagna ute på hafvet. Detta kan väl aldrig vara självfva hafvet, skulle vi till sist säga. Men det skulle vi väl tycka vara alldeles omöjligt. Detta, som ligger så stadigt och tryggt, skulle det kunna vara bara vatten? Och alla de där klippkullarna, som ligga så fast förenade, skulle de endast vara holmar och skär och vara skilda åt genom svallande vågor? Nej, inte skulle vi kunna tro, att sådant vore möjligt, Grim, min hund.»

Torarin skrattade, och Grim låg alltjämt stilla och orörlig. Torarin körde vidare ända till dess han vek om en hög klippkulle. Då ropade han till, som hade han sett något märkligt. Han låtsade bli mycket förvånad, drog in tömmarna och slog ihop händerna.

»Grim, min hund, du som inte ville tro på att detta var hafvet! Nu ser du dock hvad det är. Res på dig, så får du se, att det ligger ett stort fartyg här framför oss. Du ville inte känna igen sjömärket, men detta kan du inte ta miste på. Nu kan du väl inte neka till, att det är självfva hafvet, som vi färdas öfver.»

Torarin höll stilla än en stund och betraktade ett stort fartyg, som låg infruset i isen. Det såg alldeles vilsekommet ut, där det låg med den jämna, släta snömarken rundt omkring sig.

Men då Torarin såg, att en liten rök steg upp från fartygets skans, körde han fram och anropade skepparen för att höra, om han ville köpa af hans fisk. Endast ett par torskar hade han kvar på bottnen af lasset, eftersom han under dagens lopp hade rest omkring till alla de skutor, som lågo infrusna i skärgården, och sålt fisk på dem.

Där ombord satt skepparen med sina män och hade dödtråkigt. De köpte fisk af handelsmannen, inte därför att de behöfde den, utan för att få någon att tala vid.

Då de kommo ned på isen till Torarin, satte han på sig en oskyldig min.

Han började tala med dem om vädret. »I mannaminne har det inte varit så vackert väder som i år,» sade Torarin. »I nära nog trenne veckor hafva vi haft lugnt väder och sträng köld. Det är annat än hvad vi äro vana vid i skärgården.»

Men skepparen, som låg där med den stora galeasen fullastad af silltunnor, och som hade frusit inne i en vik nära Marstrand, just då han varit färdig att styra ut till hafs, han såg bistert på Torarin och svarade:

»Jaså, du kallar detta vackert väder.»

»Hvad annat skulle jag kalla det?» sade Torarin. Han såg oskyldig ut som ett barn. »Himlen är klar och lugn och blå, och natten är lika grann som dagen. Jag har aldrig förr varit med om att kunna köra omkring på isen vecka efter vecka. Det är inte ofta hafvet lägger sig här ute, och om det något år varit isbetäckt, så har alltid en storm kommit och rifvit upp det om några få dagar.»

Skepparen stod mörk och dyster; han svarade ej Torarin något på allt hans prat. Då började Torarin spörja, hvarför han ej begåfve sig in till Marstrand. »Det är ju inte mer än en timmes vandring öfver isen,» sade Torarin. Härpå fick han ej heller något svar. Torarin förstod, att karlen ej ville lämna galeasen ett ögonblick af fruktan att ej vara till hands, då isen skulle bryta upp. Sällan har jag sett någon med ögon så sjuka af längtan, tänkte Torarin.

Men skepparen, som nu dag efter dag hade suttit instängd bland skären och icke kunnat hissa sitt segel och fara ut till hafs, han hade under tiden haft så många tankar, och han sade till Torarin:

»Du, som reser omkring öfver allt och hör talas om allt, som händer, vet du hvarför Gud så länge stänger vägarna ut till hafvet detta år och håller oss alla i fångenskap?»

Då han sade detta, upphörde Torarin att le, men han ställde sig ovetande och sade: »Nu vet jag inte hur du menar det.»

»Jo,» sade skepparen, »jag låg en gång i hamnen i Bergen en hel månad, och det blåste motvind alla dagar, så att intet skepp kunde gå ut. Men ombord på ett af de skepp, som lågo instängda i hamnen, fanns en man, som hade stulit i kyrkor, och han skulle ha undkommit, om inte stormen hade rasat. Nu hunno de att spana ut, hvar han fanns, och så snart han hade blifvit bragt i land, blef det genast vackert väder och god vind. Förstår du nu hvad jag menar, då jag frågar, om du vet, hvarför Gud håller hafvets portar stängda?»

Torarin stod nu en stund tyst. Det såg ut, som hade han haft lust att svara med allvarliga ord. Men han slog bort det och sade: »Du blir tungsint af att sitta här instängd mellan skären. Hvarför beger du dig ej in till Marstrand? Jag skall säga dig, att där föres ett gladt lif. Där gå hundratals främmande, de ha intet annat att göra än dansa och dricka.»

»Hur kan det vara så mycken glädje därinne?» sade skepparen.

»Å,» sade Torarin, »där går sjöfolk, som har sina skepp infrusna såsom du. Där finnes en mängd fiskare, som just hade slutat att fånga sin sill, då de blefvo hindrade af isen att fara hem. Och där gå ett hundrade skottska legoknektar, som fått orlof ur tjänsten och ligga här och vänta på lägenhet att fara hem till Skottland. Tror du att alla dessa gå med hängande hufvud och försumma att göra sig glada dagar?»

»Ja, det må nu vara, att dessa kunna förnöja sig, men jag tycker bäst om att vänta härute,» sade skepparen.

Torarin gaf honom en snabb blick. Skepparen var en lång, mager karl. Hans ögon voro ljusa och vattenklara med en svårmodig blick. Den där karlen kan ej jag göra glad och ingen annan heller, tänkte Torarin.

Än en gång började skepparen själfmant tala med honom. »De där skottske,» sade han, »äro de bra folk?»

»Är det måhända du, som skall föra dem öfver till Skottland?» sade Torarin.

»Ja,» sade skepparen, »jag har last till Edinburg, och en af dem har nyss varit härute och talat med mig, om all jag skulle laga dem. Men jag tycker ej om att segla med sådana vilda sällar ombord, och jag bad honom om betänketid. Har du hört något om dem? Tror du, att jag kan våga att taga emot dem?»

»Jag har ej hört annat om dem, än att det skall vara ett tappert folk. Du kan säkert taga emot dem.»

Men i samma stund, som Torarin sade detta, reste sig hans hund upp från lasset, satte nosen i vädret och började tjuta.

Torarin afbröt då genast berömmet öfver skottarne.

»Hvad är det nu åt dig, Grim, min hund?» sade han. »Tycker du, att jag står alltför länge stilla på isen och pratar bort tiden?»

Han gjorde sig i ordning att fara. »Ja, lef då väl här ute!» sade han.

Torarin körde in till Marstrand genom det smala sundet mellan Klöfverön och Koön. Då han var så långt kommen, att han kunde se Marstrand, märkte han, att han ej var ensam ute på isen.

I det klara månskenet såg han en lång karl med stolt hållning gå fram öfver snön. Han såg, att han bar en plymprydd hatt och rikt utstyrda kläder med vida puffar.

»Se där,» sade Torarin för sig själf, »där går sir Archie, de skottskes anförare, som i kväll har varit ute på galeasen för att betinga sig öfverfart till Skottland.»

Torarin var mannen så nära, att han hade kört fatt hans långa skugga, som gled fram efter honom. Hans häst satte just sina hofvar på skuggbildens hattplymer.

»Grim,» sade Torarin, »skola vi fråga honom, om han vill åka med oss in till staden?»

Hunden började genast resa på sig, men Torarin lade då handen på hans rygg . »Var du stilla, Grim, min hund! Jag ser, att du ej tycker om de skottske.»

Sir Archie hade ej märkt, att någon var honom så nära. Han gick framåt, utan att se sig om. Torarin tog helt sakta af åt sidan för att komma förbi honom.

Men i detsamma såg Torarin bakom den skottske herrn något, som var likt ännu en skugga. Han såg något, som var långt och tunt och grått och söm sväfvade fram öfver marken, utan att sätta fotspår på vägen och

utan att komma den hvita snön att knarra.

Skotten skred fram med stora steg. Han såg sig ej om, hvarken till höger eller vänster. Men den gråa skuggan gled fram bakom honom, så nära att det tycktes, som om den ville hviska något i hans öra.

Torarin körde sakta framåt, tills han kom i jämnbredd med dem båda. Han såg då skottens ansikte i det klara månskenet. Han gick med sammandragna ögonbryn och såg förargad ut liksom upptagen af en tanke, som misshagade honom.

Just då Torarin for förbi honom, vände han sig om och blickade bakom sig såsom hade han märkt någons närvaro.

Torarin såg tydligt, att bakom sir Archie smög sig en ung jungfru i sid grå klädnad, men sir Archie såg henne ej. Då han vände hufvudet tillbaka, stod hon orörligt stilla, och sir Archies egen skugga lade sig mörk och bred öfver henne och dolde henne.

Sir Archie vände sig genast om och fortsatte vandringen, och åter skyndade jungfrun fram och gick, som om hon hviskade i hans öra.

Men Torarin blef mer skrämd, då han såg detta, än han väl kunde bära. Han ropade högt till, och han piskade på sin häst, så att han kom i fullt sken med svettdrypande fåle fram till dörren af sin koja.

Förföljelse.

I.

På den sidan af Marstrandsön, som vette inåt mot skärgården och låg skyddad af en krans af öar och holmar, fanns staden med alla dess hus och byggnader. Där rörde sig människor i gränder och gator, där låg hamnen, som var full af båtar och skepp, där saltades sill, där rensades fisk, där lågo kyrka och kyrkogård, där lågo rådhus och torg, och där stod månget högt träd, som om sommaren vajade grönt.

Men på den hälften af Marstrandsön, som vette västerut mot hafvet och skyddades hvarken af ö eller skär, fanns det intet annat än ödsliga, nakna klippor och sönderslitna berguddar, som stucko ut i hafvet. Där funnos ljung med bruna toppar och stickande snår af törnbuskar, kulor för utter och räf och bo för ejder och mås, men inga stigar, inga hus och inga människor.

Men Torarins koja låg högt uppe på kammen af ön, så att den hade staden på sin ena sida och vildmarken på den andra. Och då Elsalill öppnade sin dörr, lågo framför henne breda, nakna hällar, från hvilka hon kunde skåda långt åt väster, ända till den mörka randen, där hafvet gick öppet.

Men alla de sjömän och fiskare, som lågo infrusna i Marstrand, brukade gå förbi Torarins koja för att stiga upp på klipporna och se efter, om vikar och sund inte hade börjat att kasta af sig sitt istäcke.

Elsalill stod mången gång i stugdörren och såg efter dem, som gingo dit upp. Hon var hjärtesjuk efter den stora sorg, som hade öfvergått henne, och hon tänkte: Jag tycker, att alla de äro lyckliga, som hafva något att längta till. Men jag äger ingenting i hela världen att eftertråna.

En kväll såg Elsalill, att en lång man, som bar en bredbrättad hatt med stor plym, stod uppe på hällarna och blickade åt väster, ut öfver hafvet som alla de andra. Och Elsalill såg genast, att mannen var sir Archie, de skottskes anförare, som hade talat med henne nere på bryggorna.

Då han gick förbi stugan på hemvägen till staden, stod Elsalill ännu kvar i dörren, och hon grät.

»Hvarför gråter du?» frågade han och stannade framför henne.

»Jag gråter, därför att jag intet äger att längta efter,» sade Elsalill. »Då jag såg er stå på klippan och se ut öfver hafvet, tänkte jag: Säkert har han däruppe ett hem på andra sidan hafvet, som han nu skall resa till.»

Då blef sir Archie vek om hjärtat, så att han sade: »Det har ingen talat vid mig om mitt hem på långa år. Gud vete hur det står till på min faders gård. Därifrån for jag, då jag var sjutton år, för att tjäna i främmande härar.»

Därmed gick sir Archie in i stugan till Elsalill, och han började tala med henne om sitt hem.

Och Elsalill satt stilla och hörde sir Archie tala både länge och väl. Hon kände sig lycklig öfver hvarje ord, som hon hörde sir Archie säga.

Men då det led mot den tiden, då sir Archie skulle gå, bad han Elsalill, att han skulle få kyssa henne.

Då sade Elsalill nej och skyndade undan mot dörren, men sir Archie ställde sig i vägen för henne och nödgade henne.

Med detsamma gick dörren till stugan upp, och husmodern kom in mycket hastigt.

Då vek sir Archie tillbaka från Elsalill. Han bjöd henne blott handen för att taga farväl och skyndade bort.

Men Torarins moder sade till Elsalill: »Det var rätt af dig, att du sände mig bud. Det är inte passande för en jungfru att sitta ensam i stugan med en sådan man som sir Archie. Det vet du väl, att en legoknekt, han äger hvarken heder eller samvete.»

»Har jag sändt bud efter er?» sade då Elsalill förvånad.

»Ja,» svarade gumman, »då jag stod på bryggan vid arbetet, kom en liten jungfru, som jag ej förr hade sett, och sade, att du hälsade och bad, att jag skulle gå hem.»

»Hur såg den jungfrun ut?» sade Elsalill.

»Inte såg jag så noga på henne, att jag kan säga dig hur hon såg ut,» sade gumman. »Men det lade jag märke till, att hon gick så lätt öfver snön, att inte ett ljud förnams.»

Då Elsalill hörde detta, blef hon alldeles blek, och hon sade: »Då var det väl en af himmelens änglar, som bragte er budet och förde er hem.»

II.

En annan gång satt sir Archie i Torarins stuga och språkade med Elsalill.

De två voro ensamma. De talade lustigt med hvarandra och voro helt glada.

Sir Archie satt och talade med Elsalill om att hon skulle följa honom till Skottland. Där ville han bygga ett slott åt henne och göra henne till en förnäm borgfru. Han sade henne, att hon skulle få hundrade tärnor under sig och att hon skulle få dansa på konungens hof.

Elsalill satt tyst och lyssnade till hvarje ord, som sir Archie sade till henne, och hon trodde dem alla. Och sir Archie tänkte, att aldrig hade han råkat en tärna, som varit så lätt att dåra som Elsalill.

Plötsligen blef sir Archie alldeles tyst och såg ned på sin vänstra hand.

»Hvad är det, sir Archie, hvarför talar ni inte mer?» frågade Elsalill.

Sir Archie öppnade och slöt handen krampaktigt. Han vände den fram och åter.

»Hvad är det, sir Archie?» frågade Elsalill. »Ni har väl inte fått några smärtor i er hand?»

Då vände sig sir Archie mot Elsalill med ett uppskrämdt ansikte och sade: »Ser du håret, Elsalill, som är snodt om min hand? Ser du den ljusa hårlocken?»

Då han började tala, såg den unga jungfrun ingenting, men innan han hade slutat, såg hon en slinga ljust, fint hår vira sig ett par gånger om sir Archies hand.

Och den unga jungfrun sprang upp förfärad och utropade: »Sir Archie, hvems hår är det, som ni håller viradt om er hand?»

Sir Archie blickade bestört och rådvill bort till henne, »Jag känner, Elsalill, att det är riktigt hår. Det lägger sig svalt och mjukt om handen. Men hvarifrån är det kommet?»

Jungfrun satt och stirrade på handen med ögon, som tycktes falla henne ur hufvudet.

»Det var så, som min fostersysters hår låg snodt kring handen på den, som dödade henne,» sade hon.

Men nu började sir Archie skratta. Han drog raskt tillbaka sin hand.

»Se,» sade han, »du och jag, Elsalill, vi skrämma upp oss som småbarn. Det var intet annat än ett par starka solstrålar, som föllo in genom fönstret.»

Men den unga jungfrun började gråta och sade: »Nu tycker jag mig åter ligga på ugnsmuren, och jag ser mördarna vid deras arbete. Ack, jag hoppades dock i det längsta, att de ej skulle finna min kära fostersyster, men till sist kom dock en af dem och drog ned henne från muren, och då hon ville undfly, lindade han hennes hår om sin hand och höll fast henne. Men hon låg på knä för honom och sade: »Si, min ungdom. Låt mig behålla mitt lif, så att jag får lefva så länge, att jag lär mig begripa, hvarför jag är kommen till världen! Jag har intet ondt gjort dig, hvarför vill du då döda mig? Hvarför skall du neka mig att lefva?» Och han hörde inte på henne utan dödade henne.

Medan Elsalill sade detta, stod sir Archie med rynkade ögonbryn och såg åt sidan.

»Ja, om jag en gång mötte den mannen!» sade Elsalill. Hon stod med knutna näfvar inför sir Archie.

»Du kan inte möta den mannen,» sade sir Archie. »Han är död.»

Men jungfrun kastade sig på bänken och snyftade. »Sir Archie, sir Archie, hvarför kom ni mig att tänka på de döda? Hela kvällen och natten måste jag nu gråta. Gå ifrån mig, sir Archie, ty nu har jag inte sinne för annat än de döda. Nu måste jag tänka på min fostersyster, hur huld hon var emot mig.»

Och inte var sir Archie i stånd att trösta henne, utan han blef fördrifven af tårar och jämmer och gick bort till sina dryckesbröder.

III.

Sir Archie kunde inte förstå, hvarför hans håg alltid var full af så tunga tankar. Inte glömde han dem som han satt och språkade med Elsalill, och inte, då han satt och drack med sina kamrater. Om han dansade

natten i ända i sjöbodarna, kunde han ej komma ifrån dem, och inte undgick han dem, om han vandrade milslånga vägar utåt det frusna hafvet.

»Hvarför skall jag alltid minnas det, som jag ej vill komma ihåg?» sade sir Archie till sig själf. »Det är mig så, som om alltid någon smög sig efter mig och hviskade i mitt öra.»

»Det är mig så, som om någon spunne ett nät omkring mig,» sade sir Archie, »för att fånga alla mina tankar och lämna mig denna enda kvar. Jag kan ej se den jägaren, som ställer ut nätet, men jag hör hans steg, då han kommer smygande efter mig.»

»Det är mig så, som om en målare ginge framför mig och målade allt hvad jag betraktar med samma tafla,» sade sir Archie. »Om jag vänder blickarna mot himmelen eller mot jorden, så ser jag dock intet annat än en enda sak.»

»Det är mig så, som om en stenhuggare sutte vid mitt hjärta och bultade in där en enda sorg,» sade sir Archie. »Jag kan ej se den stenhuggaren, men dag och natt kan jag höra hur hans slägga hamrar och bultar. Du stenhjärta, du stenhjärta, säger han, nu måste du ge vika. Nu skall jag hamra in i dig en sorg.»

Sir Archie hade två vänner, sir Filip och sir Reginald, som alltid följde honom. De bedröfvades öfver att han alltid var oglad och att intet gaf honom lycka.

»Hvad är det, som fattas dig?» brukade de säga. »Hvarför äro dina ögon så brinnande, och hvarför äro dina kinder så bleka?»

Sir Archie ville ej säga dem hvad det var, som pinade honom. Han tänkte: Hvad skulle mina kamrater säga om mig, ifall de funne, att jag hängåfve mig åt något omanligt? De skulle ej mer lyda mig, om de finge veta, att jag pinas af ånger öfver en gärning, som var nödvändig.

Då de nödgade honom allt mer, sade han till dem för att leda dem på villospår:

»Det går mig så underligt i dessa dagar. Det är en jungfru, som jag vill vinna, men henne kan jag inte nå. Det ställer sig alltid något i min väg.»

»Kanske då, att den jungfrun inte älskar dig?» sade sir Reginald.

»Visst tror jag, att hennes håg är vänd emot mig,» sade sir Archie, »men det är något, som vakar öfver henne, så att jag inte kan vinna henne.»

Då började sir Reginald och sir Filip att skratta, och de sade: »Den jungfrun skola vi nog skaffa dig.»

På kvällen kom Elsalill gående ensam uppåt gränden. Hon kom trött från arbetet, och hon tänkte för sig själf: Detta lif är hårdt, och det gör mig ingen glädje. Jag vämjes vid att hela dagen stå och känna fisklukten. Jag vämjes vid att höra de andra kvinnorna skämta och skratta med så hårda röster. Jag vämjes vid de hungriga måsarna, som flyga öfver borden och vilja rycka fiskbitarna ur mina händer. Om blott någon ville komma och föra mig härifrån. Då skulle jag följa honom till världens ände.

Då Elsalill gick fram på det ställe, där gränden var mörkast, kommo sir Reginald och sir Filip ut ur skuggan och hälsade henne.

»Jungfru Elsalill!» sade de. »Vi bringa dig bud från sir Archie. Han ligger sjuk hemma i härbärget. Han längtar efter att få tala vid dig och ber, att du skall följa oss hem till honom.»

Elsalill började ängslas, att sir Archie skulle vara mycket sjuk, och hon vände genast om med de två

skottska herrarna, som ville föra henne till honom.

Sir Filip och sir Reginald gingo på ömse sidor om henne. De logo mot hvarandra och tänkte, att ingenting kunde vara lättare än att dåra Elsalill.

Elsalill hade så stor hast. Hon nästan sprang nedåt gränden. Sir Filip och sir Reginald måste taga ut stegen för att kunna följa henne.

Men då Elsalill skyndade så hastigt, började något rulla framför hennes fot. Det var något, som kastades framför henne, och hon var nära att snafva öfver det.

Hvad är det som rullar och far framför mina fötter? tänkte Elsalill. Det måtte vara en sten, som jag har sparkat upp ur marken och som rullar åstad nedåt backen.

Hon hade så brådtom att komma till sir Archie, hon tyckte ej om att hindras af detta, som rullade tätt framför hennes fötter. Hon sparkade det till sidan, men det kom genast tillbaka och rullade framför henne nedåt gränden.

Elsalill hörde, att det klang som silfver, då hon sparkade det åt sidan, och hon såg, att det blänkte och skimrade.

Det är ej någon vanlig sten, tänkte Elsalill. Jag tror att det är ett silfvermynt. Men hon hade så brådtom att komma till sir Archie, att hon ej tyckte sig ha tid att taga upp det från gatan.

Men åter och åter rullade det framför hennes fötter, och hon tänkte: Du kommer fortare fram, om du böjer dig ned och tar upp det. Du kan kasta det långt bort, om det ingenting är.

Hon böjde sig ned och tog upp det. Det var ett stort silfvermynt, som lyste hvitt i hennes hand.

»Hvad är det du hittar på gatan, jungfru?» sade sir Reginald. »Det lyser så hvitt i månskenet.»

De gingo just då förbi en af de stora sjöbodarna, där främmande fiskare bodde, medan de lågo i Marstrand för sitt arbete. Framför ingången hängde en hornlykta, som kastade ett svagt sken ned på gatan.

»Låt oss se hvad du har funnit, jungfru!» sade sir Filip och stannade under lyktan.

Elsalill höll upp myntet mot lyktan, och knappt hade hon kastat sina blickar därpå, förr än hon började ropa: »Detta är en af herr Arnes penningar! Jag känner igen den. Detta är en af herr Arnes penningar!»

»Hvad är det du säger, jungfru?» sporde sir Reginald. »Hvarför säger du, att detta är en af herr Arnes penningar?»

»Jag känner den,» sade Elsalill. »Jag har ofta sett herr Arne hålla den i sin hand. Ja visst är detta en af herr Arnes penningar.»

»Ropa ej så högt, jungfru!» sade sir Filip. »Här börjar redan komma folk, som skyndar till för att få höra, hvarför du skriker.»

Men Elsalill hörde ej på sir Filip. Hon såg, att dörren till sjöboden stod öppen. Midt på golfvet därinne brann en eld, och rundt omkring brasan sutto en mängd karlar i långsamt och lugnt samspråk.

Elsalill skyndade in till dem. Hon höll myntet högt upplyftadt.

»Hören till, alle man!» ropade hon. »Nu vet jag, att herr Arnes mördare äro vid lif. Se här, jag har funnit en

af herr Arnes penningar!»

Alla männen vände sig mot henne. Hon såg då, att Torarin fiskmånglare också satt med där i kretsen.

»Hvad är det du kommer och ropar om, jungfru?» sporde nu Torarin. »Hur kan du känna igen herr Arnes penningar från andra mynt?»

»Jag må väl känna igen just denna penning från en hvar annan,» sade Elsalill. »Den är gammal och stor, och den har ett urklipp i kanten. Herr Arne sade, att den var från de gamla norska kungars tid, och aldrig lämnade han den ifrån sig för att betala ett inköp.»

»Nu skall du berätta, hvar du har funnit den, jungfru,» sade en annan af fiskarena.

»Jag har funnit den på gatan rullande framför mina fötter,» sade Elsalill, »där hade väl en af mördarna tappat den.»

»Det må vara sant eller osant, hvad du säger,» sade Torarin, »men hvad kunna vi göra vid detta? Vi kunna inte finna mördarna endast därför, att du vet, att de hafva trampat på en af våra gator.»

Fiskarena funno, att Torarin hade talat klokt. De satte sig åter till rätta omkring elden.

»Kom du med mig hem, Elsalill!» sade Torarin. »Detta är ej tiden, då en jungfru skall löpa ute på gator och torg.»

Då Torarin sade detta, såg sig Elsalill om efter sina följeslagare. Men sir Reginald och sir Filip hade smugit sig bort, utan att hon hade velat därom.

I Rådhuskällaren.

I.

Värdinnan på rådhuskällaren i Marstrand slog en morgon upp dörrarna för att sopa trappa och förstuga. Hon såg då en ung jungfru sitta på ett af trappstegen och vänta. Hon var klädd i en sid, grå klädnad, som var fästad med ett bälte om lifvet. Håret var ljust, och det var hvarken uppsatt eller flätadt, utan hängde rakt ned på ömse sidor om ansiktet.

Då dörren slogs upp, reste hon sig och gick utför trappan ned i förstugan, men värdinnan tyckte, att hon gick, som hade hon vandrat i sömnen. Hela tiden höll hon ögonlocken sänkta och armarna hårdt slutna intill kroppen. Ju närmare hon kom, ju mer förvånades värdinnan öfver att hon var så späd och finlemmad. Äfven hennes ansikte var fagert, men det var tunt och genomskinligt, som om det hade varit formadt af sprödt glas.

Då hon kom fram till värdinnan, sporde hon, om där fanns någon plats, som hon kunde sköta, och bad att bli tagen i tjänst.

Då tänkte värdinnan på alla de vilda karlar, som om kvällarna brukade sitta och dricka öl och vin i krogrummet, och hon kunde ej hjälpa att hon log. »Nej, här hos oss finnes ingen plats för en så liten jungfru som du,» sade hon.

Jungfrun hvarken lyfte upp ögonen eller eljes gjorde den minsta rörelse, men hon bad på nytt att bli tagen i tjänst. Hon begärde hvarken kost eller lön, sade hon, endast att få en syssla att sköta.

»Nej,» sade värdinnan, »om min egen dotter vore som du, skulle jag neka henne detta. Jag unnar dig bättre än att tjäna hos mig.»

Den unga jungfrun gick sakta utför trappan, och värdinnan stod och blickade efter henne. Då såg hon så liten och hjälplös ut, att värdinnan ömkade sig öfver henne.

Hon ropade henne tillbaka och sade till henne: »Kanske du löper större faror, om du går ensam omkring i gator och gränder, än om du kommer till mig. Du skall få stanna hos mig i dag och diska koppar och fat, så får jag se hvad du duger till.»

Värdinnan förde henne till en liten kammare, som hon hade inrättat bakom källarsalen. Den var ej större än ett skåp, och där fanns hvarken glugg eller fönster, utan den fick ljus endast genom en lucka i väggen till krogrummet.

»Stå här i dag,» sade värdinnan till den unga jungfrun, »och diska alla de koppar och fat, som jag räcker dig genom den där luckan, så får jag se, om jag kan behålla dig i min tjänst.»

Den unga jungfrun gick in i kammaren, och hon rörde sig så tyst, att värdinnan tänkte, att det var, som om en död hade glidit in i sin graf.

Hon stod därinne hela dagen, och inte talade hon vid någon, och inte lutade hon fram hufvudet genom luckan för att se på folket, som gick fram och tillbaka i källarsalen. Och inte rörde hon vid maten, som gafs henne.

Ingen hörde henne slamra med diskningen, men när helst värdinnan sträckte fram handen till luckan, räckte hon till henne nydiskade koppar och fat, på hvilka ej fanns en fläck.

Men då värdinnan tog dem för att sätta dem på borden, voro de så kalla, att hon tyckte, att de ville bränna skinnet af fingrarna. Och hon ryste och sade: »Det är, som om jag skulle taga dem ur händerna på den kalla döden.»

II.

En dag hade det ej varit någon fisk att rensa på bryggorna, så att Elsalill hade fått stanna hemma. Hon satt ensam i stugan och spann. Det var en god brasa på spisen och tämligen ljust i stugan.

Midt under arbetet kände hon ett lätt drag, liksom om en kall vind strukit öfver hennes panna. Hon blickade upp och såg då, att hennes döda fostersyster stod framför henne på golfvet.

Elsalill lade handen på sländan, så att den stannade, och satt stilla och betraktade sin fostersyster. I förstone blef hon rädd, men hon tänkte inom sig: Det anstår inte mig att bli rädd för min fostersyster. Antingen hon är död eller lefvande, är jag dock nöjd att få se henne.

»Kära,» sade hon till den döda, »önskar du något af mig?»

Den andra sade till henne med en röst, som var utan både styrka och ton: »Min syster Elsalill, jag har tagit tjänst på värdshuset, och värdinnan har hela dagen låtit mig stå och diska koppar och fat. Nu mot kvällen är jag så trött, att jag inte står ut med mer. Jag har nu gått hit för att fråga, om du ej vill komma och hjälpa mig.»

Då Elsalill hörde detta, tyckte hon, att det drog sig en slöja öfver hennes förstånd. Hon kunde ej mer tänka eller vilja eller känna fruktan. Hon kunde blott erfara glädje öfver att hon återsåg sin fostersyster, och hon svarade: »Ja, kära, jag vill genast komma och hjälpa dig.»

Då gick den döda mot dörren, och Elsalill följde henne. Men då de stodo på tröskeln, stannade hennes fostersyster och sade till Elsalill: »Du skall sätta på dig din kappa. Ute blåser en hård storm.» Och då hon sade detta, ljöd hennes stämma litet tydligare än förut och mindre tonlös.

Elsalill tog då ned sin kappa från väggen och svepte den om sig. Hon tänkte vid sig själf: Min fostersyster älskar mig ännu. Hon vill mig intet ondt. Jag är endast lycklig vid att få följa henne hvart hon vill föra mig.

Därpå följde hon den döda genom många gator, alltifrån Torarins stuga, som låg på en stenig brant, ända ned till de jämnare gatorna vid hamnen och torget.

Den döda gick hela tiden två steg före Elsalill. Det var stark storm, som tjöt genom gränderna den kvällen, och Elsalill märkte, att då vinden kom mycket hård och ville pressa henne mot väggen, ställde sig den döda mellan henne och vinden och skyddade henne så godt hon kunde med sin späda kropp.

Då de ändtligen kommo till rådhuset, gick den döda nedför källartrappan och vinkade Elsalill att följa henne. Men då de gingo i trappan, blåste vinden ut ljuset i lyktan, som hängde i förstugan, och de stodo i mörker. Då visste ej Elsalill, hvart hon skulle vända sina steg, utan den döda måste lägga sin hand på hennes för att leda henne. Men den dödas hand var så kall, att Elsalill ryckte till och började skaka af skräck. Då tog den döda bort sin hand och lindade in den i en flik af Elsalills kappa, innan hon åter sökte leda henne. Men Elsalill kände iskylan tvärs igenom både foder och pälsverk.

Nu ledde den döda Elsalill genom en lång gång och öppnade sedan en dörr för henne. De kommo in i en liten mörk kammare, dit det föll ett svagt ljus genom en lucka i väggen. Elsalill såg, att de befunno sig ett rum, där värdinnan brukade ha sin skänkpiga stående för att diska koppar och fat, som hon behöfde för att ställa fram på borden till gästerna. Elsalill kunda skymta, att det stod en vattenbalja på en pall, och i luckan stodo många bägare och kärl, som behöfde sköljas.

»Vill du hjälpa mig med detta arbete i kväll, Elsalill?» sade den döda.

»Ja, kära,» sade Elsalill, »du vet, att jag vill hjälpa dig med hvad helst du önskar.»

Därmed lade Elsalill af kappan. Hon vek upp sina klädningsärmar och började arbetet.

»Vill du nu vara mycket tyst och stilla härinne, Elsalill, så att inte värdinnan märker, att jag har skaffat mig hjälp.»

»Ja, kära,» sade Elsalill, »det vill jag visst vara.»

»Ta, far då väl, Elsalill!» sade den döda. »Nu skall jag endast bedja dig om än en sak. Och det är, att du inte efter detta allt för mycket vredgas på mig.»

»Hvad är detta, att du bjuder mig farväl?» sade Elsalill. »Jag vill gärna komma alla kvällar och hjälpa dig.»

»Nej, mer än i kväll behöfver du väl inte komma,» sade den döda. »Jag tänker, att du i natt hjälper mig så, att jag nu får detta ärendet lyktadt.»

Då de talade sålunda, hade Elsalill redan böjt sig ned öfver arbetet. Allt var stilla en stund, men så kände hon ett svagt drag öfver pannan, på samma sätt som då den döda kommit till henne i Torarins koja. Hon såg då upp och märkte, att hon var ensam. Hon förstod hvad det var, som hade känts som en svag vind öfver hennes panna, och sade för sig själf: »Min döda fostersyster har kysst min panna, innan hon skildes ifrån mig.»

Elsalill gjorde nu först färdigt sitt arbete. Hon sköljde af alla skålar och kannor och torkade dem. Sedan gick hon fram till luckan för att se, om några nya hade blifvit ditsatta. Hon fann inga där, och hon ställde sig då i luckan och såg ut i källarsalen.

Det var en sådan stund på dagen, då inga gäster brukade komma till källaren. Värdinnan satt ej bakom sin disk, och ingen af hennes tjänare fanns i rummet. De enda, som funnos där, voro tro män, som sutto vid ändan af ett stort bord. De voro gäster, men de tycktes var väl hemmastadda, ty en af dem, som hade tömt sin bägare, gick fram till disken, fyllde den ur ett af de stora fat med öl och vin, som lågo uppstaplade där, och satte sig åter att dricka.

Elsalill stod där, som skulle hon vara kommen från en främmande värld. Hon hade sina tankar hos sin döda fostersyster, och hon kunde ej rätt reda hvad hon såg. Det dröjde en lång stund, innan hon märkte, att de tre männen vid bordet voro henne välbekanta och kära. Ty de, som sutto där, voro inga andra än sir Archie och hans båda vänner, sir Reginald och sir Filip.

Under de sista dagarna hade ej sir Archie kommit till Elsalill, och hon blef glad att se honom. Hon ville genast ropa till honom, att hon var där helt nära, men då tänkte hon på hur underligt det var, att han aldrig mer kom till henne, och hon höll sig stilla. Kanske att han har fått en annan kär, tänkte Elsalill. Kanske det är på henne han nu tänker.

Ty sir Archie satt ett litet stycke från de andra. Han satt tyst och stirrade rakt framför sig, utan att dricka. Han tog ej del i samtalet, och då hans vänner sade något till honom, brydde han sig mestadels ej om att svara.

Elsalill hörde, att de andra försökte att muntra upp honom. De sporde honom hvarför han ej drack. De rådde honom till och med, att han skulle gå och språka med Elsalill för att bli glad igen.

»Ni skola ej bry er om mig,» sade sir Archie. »Det är en annan jag tänker på. Jämt ser jag henne framför mig, och jämt hör jag hennes röst ljuda i mina öron.»

Och Elsalill såg, att sir Archie satt och stirrade fram mot en af de tjocka pelare, som uppburo källartaket. Nu såg hon också hvad hon ej hade märkt förut, att hennes fostersyster stod vid den där pelaren och såg på sir Archie. Hon stod där alldeles orörlig i sin gråa dräkt, och det var ej lätt att urskilja henne, där hon höll sig tätt tryckt intill pelaren.

Elsalill stod helt stilla och såg inåt rummet. Hon märkte, att hennes fostersyster höll sina ögon lyfta, då hon såg på sir Archie. Under hela tiden, som hon hade varit med Elsalill, hade hon gått med ögonen nedslagna.

Men hennes ögon voro det enda, som var fasansfullt hos henne. Elsalill såg, att de voro brustna och skumma. De voro utan blick, och ljuset återspeglade sig ej mera i dem.

Om en stund började sir Archie åter jämra sig. »Jag ser henne alltid. Hon följer mig hvart jag går,» sade han.

Han satt vänd mot pelaren, där den döda stod, och stirrade fram mot henne. Men Elsalill förstod, att han ej såg den döda. Han. talade ej om henne, utan om någon, som ständigt fanns i hans tankar.

Elsalill. stod kvar vid luckan och följde med allt som skedde. Hon tänkte, att hon helst af allt ville veta, hvem det var, som sir Archie ständigt bar i sina tankar. Plötsligen märkte hon, att den döda hade satt sig på bänken bredvid sir Archie och hviskade i hans öra.

Men sir Archie visste alltjämt ingenting om att hon var honom så nära och att hon satt och hviskade i hans öra. Han märkte endast hennes närvaro genom den förfärliga ängslan, som kom öfver honom.

Elsalill såg, att då den döda hade suttit och hviskat ett par ögonblick vid sir Archie, lade han ned sitt hufvud i händerna och grät: »Ack, om jag dock aldrig hade funnit den unga jungfrun!» sade han. »Jag ångrar intet annat, än att jag ej lät den unga jungfrun undslippa, då hon bad mig.»

De båda andra skottarna upphörde att dricka och sågo förskräckta på sir Archie, som på detta sätt lade bort all manlighet och gaf vika för ånger. De sutto rådlösa en stund, men därpå gick en af dem fram till disken, tog den största dryckeskanna där stod och fyllde den med rödt vin. Sedan gick han fram till sir Archie, slog honom på axeln och sade: »Drick, min bror! Herr Arnes penningar vara ännu. Så länge vi ha råd att skaffa oss sådant vin som detta, behöfver ej sorgen ta makten öfver oss.»

Men i detsamma som detta var sagdt: »Drick, min bror! Herr Arnes penningar vara ännu,» såg Elsalill, att den döda reste sig från bänken och försvann.

Och med detsamma såg Elsalill framför sig tre karlar, som hade stora skägg och ludna skinnkläder och kämpade med herr Arnes folk. Och nu kände hon igen, att de voro de tre männen, som sutto i källaren: sir Archie, sir Filip och sir Reginald.

III.

Elsalill gick ut ur rummet, där hon hade stått och sköljt värdinnans bägare, och slöt sakta dörren efter sig. I den smala gången därutanför stannade hon. Hon stödde sig mot väggen och stod där orörlig nära nog en timme.

Medan hon stod där, tänkte hon vid sig själf: Jag kan ej förråda honom. Han må hafva gjort hvad ondt han vill, men jag håller honom af hjärtat kär. Jag kan ej sända honom till stegel och hjul. Jag kan ej se dem bränna af honom hand och fot. Stormen, som hade rasat hela dagen, tog till och blef allt väldigare, ju längre det led på kvällen, och Elsalill hörde dess starka brus, där hon stod i mörkret.

Nu är den första vårstormen kommen, tänkte hon. Nu har den kommit i sin väldighet för att göra hafvet fritt och bryta isen. Om några dagar skola vi ha öppet vatten, och då kommer sir Archie att draga härifrån, och aldrig vänder han hit igen. Han kommer ej att begå några fler ogärningar i detta land. Hvartill gagnar det då, att han blir infångad och straffad? Hvarken de döda eller de lefvande hafva däraf någon hugnad.

Elsalill svepte kappan omkring sig. Hon tänkte, att hon skulle gå hem och sätta sig tyst vid sitt arbete utan att förråda hemligheten för någon människa.

Men innan hon hade lyft sin fot för att gå, hade hon redan uppgifvit sin afsikt och blef stående.

Hon stod stilla och hörde stormen brusa. Hon tänkte åter på, att nu skulle det snart bli vår. Snön skulle försvinna, och jorden skulle kläda sig grön.

Gud förbarme sig hvad detta blir för en vår för mig! tänkte Elsalill. Ingen glädje och ingen lycka kunna grönska för mig efter denna vinterns köld.

Det var endast för ett år sedan, tänkte hon. Då var jag så lycklig, då vintern var till ända, och våren kom. Jag minns en kväll, den var så vacker, att jag ej kunde sitta hemma vid gården. Då tog jag min fostersyster vid handen, och vi vandrade ut i marken för att taga in grönt löf och pryda ugnsmuren.

Hon stod och drog sig till minnes, hur hon och hennes fostersyster hade vandrat utåt en grön stig. Och där vid sidan af vägen hade de sett en liten ungbjörk, som hade blifvit afhuggen. Det syntes på veden, att den hade blifvit huggen för flere dagar sedan. Men nu sågo de, att det stackars afhuggna trädet hade börjat grönska, och att dess blad trängde ut ur knopparna.

Då hade hennes fostersyster stannat och böjt sig ned öfver trädet. »Ack, du arma träd,» sade hon, »hvad ondt har du väl begått, eftersom du ej kan dö, fastän du är afhugget? Hvarför måste du slå ut dina blad, som om du ännu lefde?»

Då hade Elsalill skrattat åt henne och svarat henne: »Det grönskar väl så ljufligt, därför att den, som har huggit det, skall se hvad skada han har gjort och känna ånger.»

Men hennes fostersyster hade ej skrattat. Hon hade fått tårarna i ögonen.

»Detta ar en stor synd, att fälla ett träd i löfsprickningen, då det är så fullt af kraft, att det ej kan dö. Det är förfärligt för en död, då han ej får ro i sin graf. De, som äro döda, de kunna ej vänta sig mycket godt, de kunna hvarken nås af kärlek eller lycka. Det enda goda, som de ännu begära, det är att få sofva i stilla ro. Jag må väl gråta, då du säger, att björken ej kan dö, därför att den tänker på sin mördare. Det är dock det hårdaste öde för en, som har beröfvats lifvet, att ej få sofva i ro, därför att han måste förfölja sin mördare. De döda hafva intet annat att eftersträfva än att få sofva i ro.»

Då Elsalill påminde sig detta, började hon gråta och vrida sina händer.

»Min fostersyster får ej ro i sin graf,» sade hon, »om jag ej förråder min älskade. Om jag ej bistår henne härutinnan, då måste hon irra ofvan jord utan hvila och ro. Min arma fostersyster, hon har ej mer att önska än att få ro i sin graf, och den kan jag ej ge henne, utan att jag sänder den jag har kär till stegel och hjul.»

IV.

Sir Archie kom ut ur källarsalen och gick fram genom den smala gången. Nu var lyktan, som hängde i taket, åter tänd, och i dess sken, såg han, att en ung jungfru stod och stödde sig mot väggen.

Hon var så blek, och hon stod så stilla, att sir Archie blef rädd och tänkte: Nu ändtligen står den döda, som förföljer mig alla dagar, inför mina ögon.

Då sir Archie gick förbi Elsalill, lade han sin hand på hennes, för att få veta, om det verkligen var en död, som stod där. Och handen var så kall, att han ej kunde säga, om den tillhörde en död eller en lefvande.

Men då sir Archie rörde vid Elsalills hand, ryckte hon den tillbaka, och då kände sir Archie igen Elsalill.

Han trodde, att hon hade kommit dit för hans skull, och han blef mycket glad öfver att få se henne. I detsamma for en tanke igenom honom. Nu vet jag hvad jag vill göra, på det att den döda må bli försonad och upphöra att förfölja mig.

Han tog Elsalills händer mellan sina och förde dem upp till sina läppar. »Gud signe dig, därför att du kommit till mig i kväll, Elsalill,» sade han.

Men Elsalills hjärta var så bedröfvadt. Hon kunde ej tala för tårar ens så mycket som för att säga sir Archie, att hon inte hade gått dit för att sammanträffa med honom.

Sir Archie stod tyst en lång stund, men han höll Elsalills händer mellan sina hela tiden. Och ju längre han stod på detta sätt, desto klarare och vackrare blef hans ansikte.

»Elsalill,» sade sir Archie, och han talade med mycken högtidlighet. »På flere dagar har jag ej kommit till dig, därför att jag varit plågad af svåra tankar. De hafva aldrig lämnat mig ro, och jag trodde, att jag var på väg att mista förståndet. Men i kväll har det blifvit bättre för mig, och jag ser ej mer för mina ögon den bilden, som plågade mig. Och då jag fann dig här ute, sade mig mitt hjärta hvad jag skulle göra för att komma ifrån min plåga till allan tid.»

Han böjde sig ned för att han skulle kunna se Elsalill in i ögonen, men då hon stod med nedfällda ögonlock, fortfor han:

»Du är vred på mig, Elsalill, därför att jag ej kommit till dig på flere dagar. Men jag har ej kunnat komma, därför att, då jag såg dig, påmindes jag än mer, om det, som pinade mig. Då jag såg dig, måste jag än mer tänka på en ung jungfru, mot hvilken jag har handlat illa. Jag har eljes handlat illa mot många människor, Elsalill, men mitt samvete förföljer mig ej för något annat än det, som jag har begått mot den unga jungfrun.»

Då Elsalill alltjämt teg, tog han åter hennes händer, och drog dem upp till sina läppar och kysste dem.

»Hör nu, Elsalill, hvad mitt hjärta sade till mig, då jag fick se, att du stod där ute och väntade mig. Du har förfördelat en jungfru, sade det, därför skall du sona mot en annan, hvad du låtit henne lida. Du skall taga henne till din hustru, och du skall vara så god mot henne, att hon aldrig får känna sorg. Du skall bevara henne en sådan trohet, att du älskar henne mer på den sista dagen, som du lefver, än på din bröllopsdag.»

Elsalill stod kvar på samma sätt med nedslagna ögon. Då lade sir Archie handen på hennes hufvud och reste upp det. »Jag måste veta, Elsalill, om du hör hvad jag säger,» sade han.

Då såg han att Elsalill grät så häftigt, att stora tårar runno henne utför kinderna.

»Hvarför gråter du, Elsalill?» frågade sir Archie.

»Jag gråter, sir Archie,» sade Elsalill, »därför att jag bär en allt för stor kärlek till er i mitt hjärta.»

Då flyttade sig sir Archie än närmare Elsalill och lada sin arm om hennes lif. »Hör du, hur stormen tjuter där ute?» sade han. »Det betyder, att hafvet snart går upp och att skepp och fartyg åter skola kunna färdas öfver till mitt hemland. Säg mig nu, Elsalill, om du vill följa mig dit öfver, så att jag kan få göra godt emot dig hvad jag har gjort ondt emot en annan?»

Sir Archie ställde sig att hviska vid Elsalill om det ljufliga lif, som väntade henne, och Elsalill började tänka vid sig själf: Ack, att jag dock ej visste hvad ondt han har begått. Då skulle jag följa honom och lefva lycklig med honom.

Sir Archie kom henne allt närmare, och då Elsalill blickade upp, såg hon, att hans ansikte var böjdt öfver henne och att han var nära att kyssa henne på pannan. Då kom hon ihåg den döda, som nyss hade varit hos henne och kysst henne. Hon ryckte sig lös från sir Archie och sade: »Nej, sir Archie, jag skall aldrig följa er.»

»Jo,» sade sir Archie, »du måste följa mig, Elsalill, eljes drages jag ned till min undergång.»

Han började hviska allt ömmare ord till jungfrun, och hon tänkte åter vid sig själf: Vore det ej mera behagligt för Gud och människor, om han finge försona sitt onda lif och bli en rättskaffens man? Hvem har väl nytta af att han blir straffad och dödad?

Då Elsalill började tänka så, kommo ett par män gående, som ämnade sig in i källarsalen. Då sir Archie märkte, att de kastade nyfikna blickar på honom och jungfrun, sade han till henne:

»Kom, Elsalill, så skall jag följa dig hem. Jag vill ej, att någon skall se, att du kommit till mig i källarsalen.»

Då blickade Elsalill upp, som om hon plötsligen hade påmint sig, att hon hade ett annat ärende att fullfölja än att lyssna till sir Archie. Men hennes hjärta pinade henne, då hon tänkte på att förråda hans brott. Om du

utlämnar honom till bödeln, då måste jag brista, sade hennes hjärta till henne. Men sir Archie drog jungfruns kappa tätare omkring henne och förde henne ut på gatan. Sedan gick han med henne ända upp till Torarins stuga. Och hon märkte, att hvarje gång, då stormen kom brusande mycket hårdt emot dem, ställde han sig framför och skyddade henne.

Elsalill tänkte hela tiden, medan de gingo: Min döda fostersyster visste ej om detta, att han ville försona sitt lif och blifva en god människa.

Sir Archie hviskade alltjämt de ljufvaste ord i Elsalills öra. Och ju längre som Elsalill lyssnade till honom, desto större blef hennes förvissning.

Det må ha varit för att jag skulle få höra sir Archie hviska sådana ord i mitt öra som min fostersyster kallade mig ut, tänkte hon. Hon älskar mig så högt. Hon önskar ej min olycka, utan min lycka.

Och då de stannade utanför kojan, frågade sir Archie Elsalill än en gång, om hon ville följa honom öfver hafvet. Och Elsalill svarade, att med Guds hjälp ville hon ledsaga honom.

Den fredlösa.

Nästa dag hade stormen upphört. Det var nu blidväder, men det tärde ej stort på snön, utan hafvet stod lika stängdt som någonsin.

Då Elsalill vaknade på morgonen, tänkte hon: Visserligen är det bättre, att en ogärningsman omvänder sig och lefver efter Guds bud, än att han blir straffad och dödad.

Fram på dagen sände sir Archie en budbärare till Elsalill, som förde med sig till henne en bred armring af guld.

Och det fröjdade Elsalill, att sir Archie hade tänkt på att göra henne en glädje, och hon tackade budbäraren och mottog gåfvan.

Men då han var gången, kom hon att tänka därpå, att denna ring hade sir Archie köpt henne för herr Arnes penningar. Hon kunde ej uthärda att se den, då hon tänkte på detta. Hon ref den af armen och kastade den långt ifrån sig.

Hvad skall det bli för ett lif för mig, om jag ständigt måste tänka, att jag lefver af herr Arnes penningar, tänkte hon. Om jag för en smula mat till mina läppar, måste jag då ej tänka på de röfvade penningarna, och om jag får ett nytt klädesplagg, så måste jag höra det ringa i mitt öra, att detta är köpt för orättfånget gods. Nu ser jag dock, att det är mig omöjligt att följa sir Archie och lefva lifvet samman med honom. Jag skall säga honom detta, då han kommer till mig.

Då det led mot kvällen, kom sir Archie till henne. Han var helt glad, han hade ej varit plågad af andra tankar, och han trodde, att detta kom sig däraf, att han lofvat att göra godt mot en ung jungfru, hvad han hade förbrutit mot en annan.

Då Elsalill såg honom och hörde honom tala, förmådde hon ej säga honom, att hon var bedröfvad och ville skiljas från honom.

Alla de sorger, som tärde henne, glömde hon, då hon satt och hörde på sir Archie.

Nästa dag var en söndag, och då gick Elsalill i kyrkan. Hon gick dit både under högmässa och aftonsång.

Då hon under högmässan satt och lyssnade till prästen, så hörde hon någon snyfta och gråta helt nära henne.

Hon trodde, att det var någon af dem, som sutto bredvid henne i bänken, som grät, men om hon blickade till höger eller vänster, så såg hon intet annat än lugna och högtidliga människor.

Likafullt hörde hon tydligt, att någon grät, och hon tyckte, att den gråtande var henne så nära, att hon skulle kunna nå henne, om hon endast sträckte ut sin hand.

Elsalill satt och hörde, hur det suckade och snyftade, och hon tänkte inom sig, att hon aldrig hade hört något, som hade ljudit så sorgefullt.

Hvem är det, som bär på en så djup sorg, att hon måste fälla så bittra tårar? tänkte Elsalill.

Hon såg sig tillbaka, och hon lutade sig fram öfver nästa bänk för att se. Men alla sutto tysta, och ingens anlete var öfversköljdt af tårar.

Då tänkte Elsalill, att hon väl ej behöfde spörja och undra. Hon hade dock från första stunden vetat hvem det var, som grät bredvid henne.

»Kära,» hviskade hon, »hvarför visar du dig ej för mig, såsom du gjorde i förgår. Du vet ju dock, att jag gärna vill göra allt hvad jag kan för att torka dina tårar.»

Hon lyssnade efter svar, men hon fick intet. Hon endast hörde, hur den döda snyftade bredvid henne.

Elsalill försökte att lyssna till hvad prästen sade på sin predikstol, men hon kunde föga följa med hvad han sade. Och hon blef otålig och hviskade: »Jag vet en, som har större skäl att gråta än någon annan, och det är jag själf. Hade ej min fostersyster låta mig veta, hvilka som voro hennes mördare, så kunde jag nu suttit här med hjärtat fullt af fröjd.»

Medan hon lyssnade på gråtandet, blef hon allt mer harmsen, så att hon tänkte: Hur kan min döda fostersyster begära af mig, att jag skall förråda den jag har kär? Aldrig hade hon själf velat begå en sådan handling, om hon ännu hade lefvat.

Hon satt instängd i kyrkbänken, men hon kunde knappt hålla sig stilla. Hon vaggade kroppen fram och tillbaka, och hon vred händerna. Nu skall väl detta följa mig hela dagen, tänkte hon. Hvem vet, fortfor hon och blef alltmer ängslig, hvem vet, om det ej skall följa mig genom hela mitt lif?

Men allt djupare och tyngre blefvo de snyftningar, som hon hörde bredvid sig, och till sist rördes dock hennes hjärta, så att hon själf började gråta.

Den måste väl hafva en förfärligt tung sorg, som gråter så, tänkte hon. Den måtte väl bära på ett lidande, som är tyngre än att en lefvande kan fatta det.

Då gudstjänsten var slut, och Elsalill kommit ut ur kyrkan, hörde hon ej mera det där snyftandet. Men under hela hemvägen gick hon själf och grät, därför att hennes fostersyster ej kunde få ro i sin graf.

Men då det ånyo blef gudstjänst på aftonen, gick Elsalill åter till kyrkan, därför att hon måste veta, om hennes fostersyster ännu satt där och grät.

Och så snart Elsalill trädde in i kyrkan, hörde hon henne, och hennes själ darrade inom henne, då hon förnam snyftningarna. Hon kände, att hennes styrka förgick henne, och hon hade ej vilja till annat än att hjälpa den döda, som gick fredlös omkring bland människorna.

Då Elsalill kom ut ur kyrkan, var det ännu så ljust, att hon kunde se, att en af dem, som gingo före henne,

satte blodiga fotspår på snön.

Hvem kan det vara, som är så fattig, att han går med nakna fötter och sätter blodiga fotspår på snön? tänkte hon.

Alla de, som gingo framför henne, sågo ut att vara välbärgadt folk. De voro alla ordentligt klädda och hade skor på fötterna.

Men de röda, fotspåren voro ej gamla. Elsalill såg, hur de aftrycktes i snön af något i den skaran, som gick före henne.

Det är någon, som har gått sig fördärfvad på långa vägar, tänkte hon. Gud låte honom ej behöfva gå länge, innan han kommer in under tak och finner hvila.

Hon ville gärna veta, hvem det var, som hade gjort en så tung vandring, och hon följde efter fotspåren, fastän hon därför måste vika af från sin egen väg.

Men plötsligen märkte hon, att alla de kyrkobesökande hade tagit af åt annat håll och att hon var ensam på gatan. Lika fullt fortforo de blodröda fotspåren att afteckna sig framför henne.

Det är min arma fostersyster, som går där, tänkte hon då, och hon visste med sig, att hon hade vetat hela tiden, att det var hon.

»Ack, min arma fostersyster, jag trodde att du vandrade så lätt fram öfver jorden, att du ej stödde din fot mot marken. Men inte kan någon af de lefvande förstå, hur plågsam din vandring kan vara dig.»

Tårarna sprungo henne i ögonen och hon suckade: »Att hon dock ej kan finna ro i sin graf. Ve mig, att hon har måst irra här så länge, att hennes fötter hafva lupit i blod.»

»Stanna, min kära fostersyster,» ropade hon, »stanna, så att jag kan få tala med dig.»

Men då hon ropade på detta sätt, såg hon, att fotspåren sattes än snabbare på snön, som om den döda skyndade på sina steg.

»Nu flyr hon undan mig. Hon väntar sig ej mer någon hjälp af mig,» sade Elsalill.

De blodiga fotspåren gjorde henne alldeles utom sig, och hon utropade: »Min kära fostersyster, jag skall göra allt hvad du vill, på det att du må finna ro i din graf.»

Kort efter att Elsalill hade sagt dessa ord, kom en storväxt kvinna, som hade gått efter henne, fram till henne och lade sin hand på hennes arm.

»Hvem är du, som går här på gatan och gråter och vrider händerna?» sade kvinnan. »Du är lik en liten jungfru, som kom till mig i fredags och bad om tjänst och sedan blef borta för mig. Eller är kanske du densamma?»

»Nej, inte är jag densamma,» sade Elsalill, »men om det är så som jag tror, att ni är värdinnan på rådhuskällaren, så vet jag hvilken jungfru det är, som ni talar om.»

»Då skall du säga mig, hvarför hon gick bort från mig och inte har kommit tillbaka,» sade värdinnan.

»Hon gick bort från er,» sade Elsalill, »därför att hon ej ville höra talet af alla de ogärningsmän, som sutto i er sal.»

»Det sitter många vilda karlar i min sal, men inte sitter det där några ogärningsmän,» sade värdinnan.

»Dock hörde jungfrun, att tre män sutto där och talade med hvarandra,» sade Elsalill, »och en af dem sade: 'Drick, min bror. Herr Arnes penningar vara ännu'.»

Då Elsalill hade sagt detta, tänkte hon: Nu har jag hjälpt min fostersyster och talat om hvad jag hört. Må nu Gud hjälpa mig, så att värdinnan ej bryr sig om att tro mina ord, så har jag ingen skuld.

Men då hon såg på värdinnans ansikte, att hon trodde henne, blef hon rädd och ville fly sin väg.

Men innan hon hann att taga ett steg, hade värdinnans tunga hand fattat ett säkert tag i henne, så att hon ej kunde undkomma.

»Har du hört omtalas, att sådana ord blifvit fällda i min källarsal, jungfru, sade värdinnan, då är ej skäl, att du löper din väg. Utan du måste följa mig till dem, som hafva makt och vilja att gripa mördarna och skaffa dem deras straff.»

Sir Archies flykt.

Elsalill kom in i källarsalen, insvept i sin långa kappa och gick fram till ett bord, där sir Archie satt och drack med sina vänner. Där fanns en mängd gäster bänkade utmed borden, men Elsalill brydde sig ej om alla de undrande blickar, som kastades efter henne, då hon gick och satte sig vid sidan af den, som hon höll kär. Hon tänkte blott, att under de sista ögonblick, som sir Archie ännu hade sin frihet, ville hon vara tillsammans med honom.

Då sir Archie såg Elsalill komma och taga plats bredvid honom, steg han upp och satte sig med henne vid ett bord, som stod långt nere i salen undangömdt bakom en pelare. Hon kunde se, att han ej tyckte om, att hon hade kommit till honom ute på en källare, där det ej var sed att unga jungfrur läto se sig.

»Jag har intet långt ärende att säga er, sir Archie,» sade Elsalill, »men ni måste dock veta, att det ej står till för mig att följa er öfver till ert land.»

Då sir Archie hörde Elsalill säga detta, blef han förfärad, ty han fruktade, att om han förlorade Elsalill, så skulle de onda tankarna åter taga väldet öfver honom.

»Hvarför vill du ej följa mig, Elsalill?» sade sir Archie.

Elsalill satt blek som en död, hennes tankar voro så förvirrade, att hon knappt visste hvad hon svarade honom.

»Det kan ej vara så godt att följa en landsknekt,» sade hon. »Ingen vet, om en sådan håller lofven och tro.».

Innan sir Archie hann svara, kom en sjöman in i källarsalen.

Han gick fram till sir Archie och sade till honom, att han var utsänd af skepparen på den stora galeasen, som låg infrusen bakom Klöfverön. Nu bad skepparen, att sir Archie och alla hans män i denna kväll skulle göra sin packning i ordning och komma ombord. Stormen hade börjat på nytt. Hafvet hade börjat rensa långt borta i väster. Det kunde väl hända, att de skulle ha öppen väg öfver till Skottland före dagningen.

»Du hör hvad han säger,» sade sir Archie till Elsalill. »Vill du följa mig?»

»Nej,» sade Elsalill, »jag vill inte följa er.»

Men inom sig blef hon mycket glad, ty hon tänkte: Nu kan det dock hända, att det ställer sig så, att han drar bort härifrån, innan vakten hinner komma och gripa honom.

Sir Archie reste sig och gick bort till sir Filip och sir Reginald och talade om budskapet, »Gå ni före mig hem till härbärget,» sade han, »och ordna med allt! Jag måste ännu tala ett par ord med Elsalill.»

Då Elsalill såg, att sir Archie kom tillbaka till henne, slog hon ut med händerna emot honom. »Hvarför kommer ni tillbaka, sir Archie?» sade hon. »Hvarför skyndar ni inte ned till hafvet så raskt som era fötter kunna bära er?»

Ty hon hade en så stor kärlek till sir Archie. Hon hade väl förrådt honom för sin kära fostersysters skull, men hon önskade intet hellre, än att han skulle undkomma.

»Nej, jag vill först bedja dig än en gång, att du måtte komma med mig,» sade sir Archie.

»Det vet ni dock, sir Archie, att jag ej kan följa er,» sade Elsalill.

»Hvarför kan du icke?» sade sir Archie. »Du är en så ensam och fattig tös, att ingen frågar efter hvad som blir af dig. Men om du kommer med mig, skall jag göra dig till en mäktig fru. Jag är en förnäm man i mitt eget land. Du skall få gå klädd i silke och guld, och du skall få tråda dansen på konungens hof.»

Elsalill darrade af ängslan öfver att han dröjde hos henne, medan ännu flykten låg honom öppen. Hon hade knappt ro att svara honom: »Drag nu hädan, sir Archie! Ni skall inte dröja längre för att bedja mig.»

»Jag vill säga dig något, Elsalill,» sade sir Archie och talade till henne med allt vekare röst. »Då jag först såg dig, då tänkte jag blott på att dåra och locka dig. Jag har lofvat dig slott och guld mången gång förut, men alltsedan i förgår kväll har jag menat det ärligt med dig. Och nu är det min vilja och önskan att, göra dig till min hustru. Du kan lita på mig, så sant som jag är en ädling och krigare.»

I detsamma hörde Elsalill, att vapenklädda män tågade fram på torget utanför källaren. Om jag nu följer honom, tänkte hon, så kan han ännu undkomma. Jag drar honom i fördärfvet. Det är för min skull han blir sittande här så länge, att vakten hinner att gripa honom. Men jag kan dock ej följa den, som har mördat alla de mina, tänkte hon.

»Sir Archie,» sade Elsalill, och hon hoppades, att hon skulle kunna skrämma honom. »Hör ni inte, att det kommer vapenklädda män tågande öfver torget?»

»Jo, jag hör,» sade sir Archie, »det har väl varit något slagsmål på en krog. Blif du inte orolig, Elsalill, det är endast några fiskare, som hafva kommit i gräl om väder och vind.»

»Sir Archie,» sade Elsalill, »hör ni inte, att de stanna utanför rådhuset?»

Elsalill skalf från topp till tå, men sir Archie märkte det ej, utan var alldeles lugn.

»Hvar vill du väl, att de eljes skulle stanna?» sade sir Archie. »De måste ju föra orostiftarna hit för att sätta in dem i häktet i rådhuset. Lyssna inte efter dem, Elsalill, utan lyssna till mig, som ber dig följa mig öfver hafvet!»

Men Elsalill sökte än en gång att skrämma sir Archie.

»Sir Archie,» sade hon, »hör ni inte, hur knektarna komma utför trappan till rådhuskällaren?»

»Jo, jag hör,» sade sir Archie, »de komma väl hit för att tömma en kanna öl, sedan de hafva satt sina fångar i säkert förvar. Tänk inte på dem, Elsalill, utan tänk på att i morgon fara du och jag på det fria hafvet, till mitt kära fädernesland!»

Men Elsalill, var blek som ett lik, och hon darrade så, att hon knappt kunde tala.

»Sir Archie,» sade hon, »ser ni ej, hur de tala vid värdinnan däruppe vid disken. Do fråga henne väl, om någon af dem, som de söka, finnes här inne?»

»De göra nog upp med henne om att hon skall blanda till åt dem en stark och varm dryck i denna stormiga natt,» sade sir Archie. »Du skall inte darra och skälfva så svårt, Elsalill. Du kan följa mig utan fruktan. Jag säger dig, att om min fader nu ville gifta bort mig med den ädlaste fröken i vårt land, skulle jag ge henne nej. Far du med mig öfver hafvet i största trygghet, Elsalill! Du skall resa mot den största lycka och fröjd.»

Det samlades allt flere knektar nere vid dörren, och Elsalill kunde ej bärga sig längre för ängslans skull. Jag kan ej se detta, att de komma och gripa honom, tänkte hon. Hon lutade sig mot sir Archie och hviskade till honom:

»Hör ni inte, sir Archie, att knektarna fråga värdinnan, om herr Arnes mördare finnas här i salen?»

Då kastade sir Archie en blick framåt rummet och såg på landsknektarna, som talade med värdinnan. Men han stod ej upp för att fly, som Elsalill hade väntat, utan han böjde sig ned och såg Elsalill djupt in i ögonen. »Är det du, Elsalill, som har känt igen mig och förrådt mig?» frågade han.

»Jag har gjort det för min kära fostersysters skull, för att hon skulle få ro i sin graf,» sade Elsalill. »Gud vet hvad det kostade mig att göra det. Men fly nu, sir Archie! Det är ännu tid. De hafva ej ännu spärrat dörrar och förstuga.»

»Du vargunge!» sade sir Archie. »Då jag första gången såg dig på bryggorna, tänkte jag, att jag borde dräpa dig.»

Men Elsalill lade sin hand på hans ann. »Fly, sir Archie, jag kan inte sitta stilla och se, att de komma och gripa er. Vill ni inte fly utan mig, så skall jag i Guds namn följa er. Men sitt ej stilla här längre för min skull, sir Archie. Allt hvad ni vill skall jag göra för er, endast ni räddar ert lif.»

Men sir Archie var nu mycket vred, och han talade hånligt till Elsalill.

»Nu får du aldrig, jungfru, vandra i guldstickade skor genom stora slottsgemak. Nu får du i hela ditt lif stanna här i Marstrand och rensa sill. Aldrig får du en man, som har slott och län, Elsalill. Din man blir en fattig fiskare, och din bostad blir en koja på ett kalt skär.»

»Hör ni inte, hur de sätta ut vakt vid alla dörrar och fälla lansar framför ingångarna?» frågade Elsalill. »Hvarför skyndar ni inte härifrån? Hvarför flyr ni inte ned på isen och gömmer er undan på ett skepp?»

»Jag flyr inte, därför att jag tycker om att sitta och språka med Elsalill,» sade sir Archie. »Tänker du på att det nu är slut med all glädje för dig, Elsalill? Tänker du på att det nu är slut för mig att hoppas, att jag hade kunnat försona min skuld?»

»Sir Archie,» hviskade Elsalill och reste sig upp i sin förskräckelse, »nu äro knektarna färdiga. Nu komma de för att gripa er. Skynda er att fly! Jag skall komma till er ute på skeppet, sir Archie, om ni blott flyr.»

»Du behöfver inte vara så rädd, Elsalill,» sade sir Archie. »Vi hafva ännu någon tid kvar att språka med hvarandra. Knektarna tänka inte kasta sig öfver mig härinne, där jag kan försvara mig. De ämna fånga mig i

den trånga källartrappan. Där tänka de spetsa mig på sina långa spjut. Det är ju detta, du alltid har önskat mig, Elsalill.»

Men ju mer förskrämd Elsalill visade sig, desto lugnare blef sir Archie. Hon bad, att han skulle fly, men han skrattade åt henne.

»Du skall inte vara så viss på, jungfru, att knektarna kunna fånga mig. Jag har lupit värre faror än denna och kommit undan. Det var väl värre för mig för några månader sedan i Sverige. Det var några bakdantare, som hade sagt till kung Johan, att hans skottska garde ej var honom troget. Och kungen trodde dem. Han lät sätta de tre anförarna i tornet, och deras knektar sände han ur sitt rike och lät bevaka dem, ända tills de voro komna öfver gränsen.»

»Fly, sir Archie, fly!» bad Elsalill.

»Du skall inte vara orolig för mig, Elsalill,» sade sir Archie och skrattade hårdt. »I kväll är jag mig lik igen, nu är jag åter i mitt gamla lynne. Nu ser jag inte mer den unga jungfrun för mina ögon, då hjälper jag mig nog. Jag skall berätta för dig om de tre, som sutto i kung Johans fängelse. De smögo ur tornet en natt, då väktarna voro rusiga, och lupo sin väg. Sedan flydde de mot gränsen. Men så länge som de vandrade i den svenske kungens land, vågade de ej förråda, hvilka de voro. De visste ingen annan råd, Elsalill, de skaffade sig dräkter af ludet skinn och sade, att de voro garfvaregesäller, som gingo öfver landet för att söka efter arbete.»

Men nu började Elsalill märka, hur förändrad sir Archie var mot henne. Och hon förstod, att han hatade henne, sedan hon talat om, att hon förrådt honom.

»Tala ej så, sir Archie!» sade Elsalill.

»Hvarför skulle du svika mig, då jag trodde dig som bäst?» sade sir Archie. »Nu är jag åter sådan jag förr var. Nu bryr jag mig ej om att spara någon. Och nu skall du få se, att allt åter kommer att gå mig väl, som det gjort förr i världen. Voro vi inte illa ute, jag och mina kamrater, då vi ändtligen hade genomvandrat Sverige och kommo hit ned till kusten? Vi hade inte penningar, så att vi kunde köpa oss hederliga kläder. Vi hade inte penningar, så att vi kunde skaffa oss öfverfart till Skottland. Vi visste oss ingen annan råd än att göra ett inbrott i Solberga prästgård.»

»Tala ej mer om detta!» sade Elsalill.

»Jo, nu skall du höra allt, Elsalill,» sade sir Archie. »Det är en sak, som du inte vet, och del, är att först, då vi voro inkomna i prästgården, gingo vi fram till herr Arne, väckte honom och sade till honom, att han skulle ge oss penningar. Om han gjorde det godvilligt, skulle vi inte skada honom. Men herr Arne öppnade strid med oss, och då måste vi fälla honom. Och sedan vi hade dödat honom, måste vi fälla allt hans folk.»

Elsalill afbröt ej mera sir Archie, men det blef tomt och kallt i hennes hjärta. Hon ryste, då hon såg och hörde sir Archie, ty då han talade, fick han ett grymt och blodtörstigt utseende. Hvad har jag velat göra? tänkte hon. Har jag varit galen och älskat den, som mördat alla de mina? Må Gud förlåta mig min synd!»

»Då vi trodde, att alla voro döda,» sade sir Archie, »släpade vi ut den tunga penningkistan ur huset. Sedan lade vi eld däromkring, på det att människor skulle tro, att herr Arne hade bränt inne.»

»Jag har älskat en ulf i skogen,» sade Elsalill till sig själf. »Och honom har jag velat rädda från straff!»

»Men vi foro ned på isen och flydde utåt hafvet,» fortfor sir Archie. »Vi voro inte rädda så länge, som vi sågo elden låga mot skyn, men då vi sågo den aftaga, blefvo vi skrämda. Vi förstodo, att det hade kommit

folk tillstädes, som hade släckt eldsvådan, och att vi skulle bli eftersatta. Då körde vi tillbaka mot land, där vi hade sett en åmynning med svag is. Vi lyfte penningkistan af släden och körde framåt, tills isen brast under hästen. Då läto vi den drunkna och sprungo själfva åt sidan. Om du vore annat än en jungfru, Elsalill, skulle du förstå, att detta var raskt handladt. Vi hade skött oss som män.»

Nu höll sig Elsalill stilla. Hon satt och kände en svidande värk i sitt hjärta. Men sir Archie hatade henne och var glad att plåga henne. »Därpå togo vi våra skärp och fäste dem vid kistan och började draga. Men då kistan gjorde märke i isen, gingo vi i land, kvistade af en gran och lade granris under kistan. Därpå togo vi af oss våra skor och vandrade bort öfver isen, utan att lämna spår efter oss.»

Sir Archie höll inne för att kasta, en hånfull blick på Elsalill.

»Fastän allt detta hade lyckats oss väl, voro vi dock illa ute. Hvart vi kommo i våra blodiga kläder, skulle vi bli igenkända och gripna. Men hör nu detta, Elsalill, så att du kan säga det till alla dem, som vilja göra sig besvär att sätta efter oss, så att de förstå, att vi ej äro af dem, som det är lätt att taga! Hör detta, att då vi kommo gående öfver isen här fram emot Marstrand, mötte vi på hafvet våra landsmän och kamrater, desamma som af kung Johan hade blifvit sända ur hans land. De hade inte kunnat lämna Marstrand för isens skull, och de hulpo oss i vår nöd, så att vi fingo kläder. Sedan ha vi gått omkring utan fara här i Marstrand. Och ingen fara skulle ha varit öfver oss nu, om inte du varit trolös och svikit mig.»

Elsalill satt stilla, det var en för stor sorg för henne. Hon kunde knappt känna, att hennes hjärta slog.

Men sir Archie sprang upp och utropade:

»Och intet ondt skall hända oss i denna kväll heller. Det skall du bli vittne till, Elsalill.»

I detsamma grep han Elsalill med båda sina, händer och lyfte upp henne. Och med Elsalill framför sig som en sköld sprang sir Archie genom källarsalen ned mot utgången. Och knektarna, som voro utsatta som vakt vid dörren, sträckte sina långa spjut mot honom, men de kunde ej bruka dem af fruktan att såra Elsalill.

Då sir Archie kom i den trånga trappan och förstugan, sträckte han Elsalill framför sig på samma sätt. Och hon skyddade honom bättre än det yppersta harnesk, ty knektarna, som stodo uppställda där, kunde ej göra bruk af sina vapen. Han kom på detta sätt ett godt stycke uppåt trappan, och Elsalill kände himmelens fria väder blåsa emot sig.

Men Elsalill hyste ingen kärlek mer för sir Archie, utan det dödligaste hat, och hon tänkte blott därpå, att han var en ond mördare. Och då hon nu såg, att hon skyddade honom med sin kropp, så att han var nära att undkomma, sträckte hon ut sin hand och drog till sig ett af spjuten, som knektarna höllo, och riktade det mot sitt hjärta. Nu vill jag tjäna min fostersyster så, att detta ärendet ändtligen lyktas, tänkte Elsalill. Och vid nästa steg, som sir Archie tog uppåt trappan, trängde spjutet in i Elsalills hjärta.

Men då stod sir Archie redan öfverst på trappan. Och krigsknektarna foro tillbaka, då de sågo, att en af dem hade sårat jungfrun. Och han sprang förbi dem.

Då sir Archie kom ut på torget, hörde han härskri från en gränd och rop på skottska: »Till hjälp, till hjälp! För Skottland, för Skottland!»

Det var sir Filip och sir Reginald, som hade samlat de skottske och nu kommo för att undsätta honom.

Och sir Archie sprang emot dem och ropade med hög röst: »Hitåt! Hitåt! För Skottland! För Skottland!»

Öfver isen.

Då sir Archie vandrade bort öfver isen, höll han alltjämt Elsalill på sin arm.

Sir Filip och sir Reginald gingo bredvid honom. De ville tala om för honom, hur de hade kommit underfund med försåtet och hur det hade lyckats dem att skaffa den tunga penningkistan bort till galeasen och att samla landsmännen, men sir Archie lyssnade ej till dem. Han tycktes gå och samspråka med henne, som han bar på sin arm.

»Hvem är det, som du för med dig?» frågade sir Reginald.

»Det är Elsalill,» svarade sir Archie. »Jag skall föra henne med mig öfver till Skottland. Jag vill inte lämna henne efter mig här. Här skulle hon aldrig bli annat än en fattig fiskrenserska.»

»Nej, det kan väl vara troligt,» sade sir Reginald.

»Här skulle ingen ge henne annat än kläder af grof ull,» sade sir Archie, »och en trång bädd af hårda plankor skulle hon få sofva i. Jag skall bädda henne på de mjukaste kuddar, och hennes hviloplats skall jag låta göra af marmor. Jag skall svepa om henne det dyraste skinn, och på hennes fötter skall jag låta sätta skor med juvelspännen.»

»Du ämnar henne stor ära,» sade sir Reginald.

»Jag kan inte låta henne stanna här hemma,» sade sir Archie, »ty hvem skulle här ge sig tid att komma ihåg en sådan fattig stackare? Hon skulle bli förgäten af alla om endast några månader. Ingen skulle se till henne i hennes bostad, ingen skulle uppsöka henne i hennes ensamhet. Men då jag en gång uppnår mitt hem, skall jag där låta bygga henne en skön boning. Där skall hennes namn stå inristadt i den hårda stenen, så att ingen skall glömma det. Där skall jag själf hvarje dag gå till henne, och där skall allt, varda inrättadt så präktigt, att folk skall komma resande långt ifrån för att besöka henne. Där skall finnas ljus och lampor brinnande natt och dag, och där skall ljuda sång och musik, som vore där ett ständigt gästabud.»

Stormen kom våldsamt emot dem, medan de vandrade ute på isen. Den ryckte lös Elsalills kappa och kom den att fladdra ut som en fana.

»Vill du hjälpa mig att bära Elsalill för ett ögonblick,» sade sir Archie, »medan jag lägger hennes kappa omkring henne?»

Sir Reginald tog emot Elsalill i sina armar, men med detsamma blef han så förfärad, att han lät henne glida mellan sina händer ned på isen.

»Jag visste inte, att Elsalill var död,» sade han.

Vågornas brus.

Hela natten gick skepparen å den stora galeasen fram och tillbaka på det höga skansdäcket. Det var mörkt, och stormen hven omkring honom. Den kom drifvande än med snö och än med regn. Alltjämt låg isen fast och säker rundt om galeasen, så att skepparen likasåväl kunnat sofva lugnt i sin koj.

Men han höll sig uppe hela natten. Gång efter annan satte han upp handen till örat och lyssnade.

Det var inte godt att veta, hvad han lyssnade efter. Allt sitt folk hade han ombord och likaså alla de

resenärer, som han skulle frakta öfver till Skottland. De lågo nu allesammans och sofvo i skeppsrummen. Ingen af dem förde något samtal, till hvilket skepparen kunde lyssna.

Då stormen kom flygande fram öfver den fastfrusna galeasen, kastade den sig öfver fartyget, liksom af gammal vana för att drifva det framför sig öfver hafvet. Och då galeasen alltjämt låg stilla, tog stormen tag på tag i den. Det rasslade i alla de små istappar, som hängde i tackel och tåg. Det knakade och knarrade i skeppssidorna. Det ljöd hårda smällar i masterna, som pressades så, att de höllo på att brista.

Det var ingen tyst natt. Det hördes som ett lätt gnissel i luften, då snön kom hvinande. Det hördes smatter och plask, då regnet piskade ned.

Men i isen uppkom den ena springan efter den andra och därvid hördes ett dunder, som om det hade legat krigsskepp på hafvet och de lossat hårda skott mot hvarandra.

Men skepparen lyssnade ej efter något af allt detta.

Han gick uppe hela natten, ända tills en grå dager spred sig öfver himmelen, men han hörde ändå ej det, som han ville höra.

Till sist ljöd genom natten ett sjungande, entonigt brus, ett vaggande, smekande ljud såsom af en fjärran sång.

Då skyndade skepparen tvärs öfver roddarbänkarna i midten af galeasen och bort till den höga uppbyggnaden i fören, där hans folk sof. »Stån nu upp,» ropade han till dem, »och fatten båtshakar och åror. Nu är snart den stund kommen, då vi blifva fria. Jag hör det öppna vattnets brus. Jag hör de fria vågornas sång.»

Männen reste sig genast ur sin sömn. De stodo på post längs med skeppssidorna, under det att morgonen långsamt klarnade.

Då det ändtligen blef så ljust, att de kunde se hvad som hade skett under natten, funno de, att vikar och sund gingo öppna långt ut till hafs. Men i den viken, där de lågo infrusna, fanns ej en rämna i isen, utan den låg fast och obruten.

Och i sundet, som ledde ut ur viken, hade det tornat upp sig en hög mur af is. Vågorna, som lekte fria därutanför, kastade dit upp isflak eller isflak.

Ute i sunden vimlade det af segel. Det var alla de fiskare, som hade legat infrusna i Marstrand, hvilka nu strömmade därifrån. Sjön vräkte hög, och isstycken dansade ännu på vågorna, men fiskarena, tyckte sig väl ej ha tid till att vänta på ett lugnt och ofarligt haf, utan de hade börjat sin färd. De stodo i fören på sina båtar och höllo skarp utkik. De små isstyckena motade de undan med en åra, men då de stora kommo, lade de om rodret och veko åt sidan. På galeasen stod skepparen i den högt uppbyggda skansen och såg efter dem. Han förstod, att de hade en besvärlig resa, men han såg också, att den ene efter den andre krånglade sig fram och nådde ut till hafvet.

Och då skepparen såg seglen glida fram öfver det blå hafvet, grep honom hans längtan så starkt, att hans ögon ville tåras.

Men hans skepp låg stilla, och framför honom upptornade sig isen till en allt väldigare mur.

Där ute i hafvet flöto ej endast fartyg och båtar, utan stundom kommo också små hvita berg af is seglande. Det var väldiga isflak, som hade kastats på hvarandra och seglade söderut. De blänkte hvita som silfver i morgonsolen och stundom lyste de upp så röda, som hade de blifvit belagda med rosor.

Men midt uppe i den fräsande stormen hördes höga rop. Än lät det som sjungande röster, och än lät det som dånande basuner. Det stod starkt jubel om dessa ljud. Det var så, att hjärtat måste vidgas, då de hördes. De utgingo från ett långt tåg af svanor, som kom farande söder ifrån.

Men då skepparen såg isbergen draga mot söder och svanorna flyga mot norr, korn en sådan längtan öfver honom, att han vred sina händer.

»Ve, att jag skall ligga här!» sade han. »När blir det islossning härinne i viken? Här får jag ligga ännu i många dagar och vänta.»

Just då han tänkte detta, såg han en man komma körande på isen. Han kom fram ur ett trångt sund åt Marstrandshållet, och han färdades så trygg på isen, som hade han ej vetat om att vågorna åter hade börjat bära båtar och skepp.

Då han körde fram under galeasen, ropade han upp till skepparen:

»Käre, har du något att äta, där du ligger fastfrusen i isen? Vill du köpa af mig salt sill eller torkad långa eller rökt ål?»

Skepparen brydde sig ej om att svara honom. Han knöt näfven åt honom och svor.

Då steg fiskmånglaren af lasset. Han tog en tapp hö ur släden och lade framför hästen. Därpå klättrade han upp på galeasens däck.

Då han stod framför skepparen, sade han till honom med stort allvar:

»Jag är inte hitkommen i dag för att sälja fisk. Men jag vet, att du är en from man. Därför har jag kommit hit för att bedja dig, att du skaffar mig tillrätta en jungfru, som de skottske knektarna i går förde med sig hit ut till skeppet.»

»Jag vet ej om, att de hafva fört hit ut någon jungfru,» sade skepparen. »Ingen kvinnoröst har jag hört ombord på skeppet i natt.»

»Jag är Torarin fiskmånglare,» sade den andre, »du har väl hört talas om mig? Det var jag, som åt kväll med herr Arne i Solberga prästgård samma natt, han blef dödad. Sedan dess har jag haft herr Arnes fosterdotter i mitt hus, men i går natt blef hon bortröfvad af hans mördare, och de hafva väl fört henne med sig hit ut till fartyget.»

»Finnas herr Arnes mördare ombord på mitt fartyg?» sade skepparen förfärad.

»Du ser, att jag är en så ringa och svag man,» sade Torarin. »Min ena arm är lam, därför är jag rädd att kasta mig ut i något vågsamt företag. Jag har vetat i ett par veckor, hvilka herr Arnes mördare voro, men jag har ej vågat försöka att taga hämnd på dem. Men därför att jag fegat, hafva de nu kommit undan och hafva fått tillfälle att föra med sig jungfrun. Men nu har jag sagt, att jag inte vill ha något mer att ångra i denna sak. Jag vill åtminstone försöka att rädda den unga jungfrun.»

»Om herr Arnes mördare äro här på skeppet, hvarför kommer då inte stadsvakten hit ut och griper dem?»

»Jag har bedt och talat hela natten och morgonen,» sade Torarin, »men vakten vågar sig inte hit ut, den säger, att här finnas hundrade legoknektar ombord, och den vågar inte taga upp striden med dem. Då tänkte jag, att jag fick väl i Guds namn fara ensam hit ut och bedja dig, att du hjälper mig att skaffa mig reda på jungfrun, ty jag vet, att du är en from man.»

Men skepparen brydde sig ej om att svara honom om jungfrun. Han tänkte blott på det andra. »Hur kan du veta, att mördarna äro här ombord?» sade han.

Torarin pekade på en stor kista af ek, som stod mellan roddarbänkarna.

»Jag har sett den kistan för ofta i herr Arnes hem för att taga miste på den,» sade han. »I den ligga herr Arnes penningar, och där hans penningar finnas, där finnas väl också hans mördare.»

»Den där kistan tillhör sir Archie och hans båda vänner sir Reginald och sir Filip,» sade skepparen.

»Ja,» sade Torarin och såg fast på skepparen, »det är så. Den tillhör sir Archie och sir Filip och sir Reginald.»

Skepparen stod tyst en stund och såg sig om åt alla sidor.

»När tror du, att det blir islossning här i viken?» sade han till Torarin.

»Det är underligt här i år,» sade Torarin. »I den här viken brukar isen gå tidigt upp, ty här är stark ström. Men som det nu är, får du akta dig, att du inte blir skrufvad upp på land, då isen kommer i rörelse.»

»Jag tänker inte på annat,» sade skepparen.

Han stod åter tyst en stund. Han vände ansiktet ut mot hafvet. Morgonsolen blänkte högt på himmelen, och vågorna återkastade dess glans. Fram och åter färdades de fria skeppen, och sjöfåglarna kommo flygande söderifrån med glädjeskrin. Fiskarna höllo sig i vattenbrynet, de gjorde höga språng och kastade sig glittrande upp ur vattnet, liksom yra efter fångenskapen under isen. Måsarna, som hade hållit sin jakt ute vid iskanten, kommo i stora flockar in mot land för att jaga på de kända platserna.

Skepparen kunde ej uthärda denna syn. »Är jag någon vän till mördare och missdådare?» sade han. »Skall jag sluta mina ögon och inte se, hvarför Gud håller hafvets portar stängda för mitt fartyg? Skall jag förgås för de orättfärdigas skull, som tagit sin tillflykt hit?»

Och skepparen gick bort och sade till sitt folk: »Jag vet nu hvarför vi måste ligga inneslängda, då alla andra fartyg gå ut till hafvet. Det är därför att vi hafva mördare och ogärningsmän ombord.»

Därpå gick skepparen till de skottske legoknektarna, som ännu lågo och sofvo i skeppsrummet. »Käre,» sade han till dem, »hållen er stilla ännu en stund hvad I än måtten få höra för rop eller oväsen ombord! Vi måste följa Guds bud och inte tåla ogärningsmän ibland oss. Om I lyden mig, så lofvar jag, att jag skall sätta in till er den kistan, där herr Arnes penningar finnas, och I skolen få dela dem mellan er.»

Men till Torarin sade skepparen: »Gå ned till släden och kasta ut din fisk på isen. Du skall nu få annan frakt att föra.»

Därpå bröt skepparen och hans folk in i den kajutan, där sir Archie och hans vänner sofvo. Och de kastade sig öfver dem, medan de ännu lågo i sin sömn, för att binda dem.

Och då de tre skottarna sökte att försvara sig, slogo de dem hårdt med sina yxor och handspakar, och skepparen sade till dem: »I ären mördare och ogärningsmän. Hur trodden I, att I skullen undkomma edert straff? Veten I ej, att det är för er skull, som Gud håller hafvets portar stängda?»

Då ropade de tre männen högt på sina kamrater, att de skulle komma och hjälpa dem.

»I skolen ej kalla på dem,» sade skepparen. »De komma ej. De hafva fått herr Arnes penningar att dela, och de hålla på att mäta upp silfvermynt i sina hattar. För dessa penningars skull är denna onda handeln skedd,

och för dessa penningars skull kommer nu straffet öfver er.»

Men innan Torarin hade hunnit att lasta fisken ur släden, kommo skepparen och hans folk ned till honom på isen. De förde mellan sig tre män, som voro väl fängslade. De voro ömkligen slagna och vanmäktiga af sina sår.

»Gud har inte behöft kalla på mig förgäfves,» sade skepparen, »så snart som jag har förstått hans vilja, har jag åtlydt den.»

De lade fångarna på Torarins släde, och Torarin körde med dem genom trånga vikar och sund, där isen ännu låg fast, in till Marstrand.

Men frampå eftermiddagen stod skepparen ännu på den höga skansen af sitt fartyg och skådade mot hafvet. Allting var sig ännu likt rundt omkring fartyget och ismuren framför det fortfor att torna upp sig allt högre.

Då såg skepparen, att en lång rad af människor kom tågande ut till hans skepp. Det var alla kvinnor ifrån Marstrand, unga och gamla. De buro alla sorgdräkt och de förde med sig unga gossar, hvilka buro en bår.

Då de kommo fram till galeasen, sade de till skepparen:

»Vi äro komna hit för att hämta en ung jungfru, som är död. Dessa mördare hafva bekänt, att hon gaf sitt lif, för att de inte skulle undkomma, och nu hafva vi, alla kvinnor i Marstrand, gått ut för att hämta henne till vår stad med all den heder, som henne tillkommer.»

Då blef Elsalill funnen och förd ned på isen och buren in till Marstrand, och alla kvinnor i staden gräto öfver den unga jungfrun, som hade älskat en ogärningsman och gett sitt lif för att fördärfva den hon älskade.

Men allt som kvinnorna framskredo, så bröto storm och vågor in bakom dem och vräkte upp isen, där de nyss hade vandrat, så att, då de voro komna till Marstrand med Elsalill, stodo alla hafvets portar öppna.
